

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

KAROL KRPALA

Ústav politických vied, Slovenská akadémia vied

Úvod

Nasledujúci text je výskumnou správou z čiastkového výskumu, realizovaného v rámci širšieho výskumu interpretácie našej najnovšej histórie v podmienkach aktuálneho sociopolitického zriadenia. Výskum interpretácie histórie v podmienkach aktuálneho režimu, spadá do oblasti „histórie súčasnosti“. Zaujíma nás v tomto kontexte hlavne to, akým spôsobom sú historické témy, prípadne interpretácia histórie vo všeobecnosti, používané pri dosahovaní určitých politických (ideologických) cieľov. Výskum je realizovaný v rámci grantového projektu (VEGA) *„Politická história a politici – vyrovnávanie sa s minulosťou.“*

Nezanedbateľnou zložkou určitej „línie“ interpretácie minulosti, ktorá sa zjavne mení v závislosti od režimu, je aj odborná či kvázi-odborná literatúra, ktorá sa v danom období publikuje a rozširuje. Prostredníctvom tejto literatúry je verejnosť oboznamovaná s aktuálne platnou interpretáciou, alebo interpretáciami histórie. Značný informačný dosah má najmä literatúra používaná pri výučbe dejín na stredných, alebo vysokých školách.

Čiastkový výskum, ktorému je venovaný nasledujúci text, je vlastne prieskumom realizovaným na 10 vysokoškolských pracoviskách na Slovensku, ktoré sa venujú výučbe našich dejín po roku 1918. Cieľom tohto prieskumu z novembra 2012 – marca 2013, bola identifikácia prehľadovej vzorky literatúry, ktorá sa v našich podmienkach najčastejšie používa na vysokých školách pri výučbe najnovších dejín Slovenska, resp. Československa.

1. Ciele skúmania

Cieľom širšieho výskumu, ktorému je podriadený aj nižšie uvedený prieskum, je identifikácia určitého spôsobu interpretácie historického kapitalizmu a socializmu (t.j. ideologicky „spriateleného“ a „znenpriate-

leného“ modelu) po roku 1989. Ako reprezentant historického kapitalizmu v našich dejinách vystupuje najmä 1. Československá republika, ako reprezentant historického socializmu, povojnové Československo do roku 1989.

Ako konštatuje vo svojej teórii politického systému Deutsch (1971), neexistujú politické systémy bez ideológie. (Vid' aj Říchová 2000: 92) Prítomnosť ideológie v politickom režime štátu možno prirovnať ku „softvéru“, ktorého cieľom je predovšetkým rozoznávať a označiť pre systém (ideologicky) prijateľné, so systémom súrodé prvky, a prvky ktoré sú so systémom nesúrodé a teda neprijateľné. Úlohou politického systému je potom realizácia konkrétnych opatrení pre elimináciu systémovo nesúrodých prvkov. Tento atribút je prítomný u všetkých politických systémov, bez ohľadu na mieru ich otvorenosti, alebo uzavretosti.

Potreba určitej ideologickej selekcie informácií, sa vzťahuje aj na interpretáciu histórie. Tento banálny fakt možno podložiť dlhodobými skúsenosťami a praxou. Má však oporu i v spomínanej Deuschovej teórii politického systému ako systému informačného. Informácie a z nich utvorené schémy, prostredníctvom ktorých „pracuje“ aktuálna politická kultúra (napríklad obraz „dobrého“ a „zlého“, predstavujúci východisko každej ideológie) a od ktorých je teda závislý aj politický systém, majú vždy pôvod v minulosti. Ovládanie, resp. interpretácia minulosti je teda dôležitou súčasťou ovládania súčasnosti.

Spôsob interpretácie histórie v podmienkach aktuálneho sociopolitického režimu je ovplyvnený ideologickými a politickými okolnosťami danej doby. Ak ho chceme skúmať, mali by sme sa zamerať na zdroje, prostredníctvom ktorých je tento dobový obraz (historickej) reality sprostredkovaný. Našou primárnou úlohou je teda identifikácia zdrojov tohto obrazu.

Dobový „obraz sveta“, odrážajúci dobové videnie a ideológiu daného systému, možno nájsť v masových médiách. Tie, ako poukazujú viacerí autori (Almond 1992, McQuail 1999, Althusser 2001, Marcuse 1991, Easton 1965a, 1965b, a i.), jednak a) sú popri politických stranách a *organizovanej* občianskej spoločnosti súčasťou politického systému štátu, jednak b) sú podstatnou súčasťou *ideologického aparátu* politického systému (Althusser 2001).

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

Masové médiá sú bezprostredným zdrojom „aktuálne platného“ obrazu sveta, vrátane minulosti. Nie sú však jediným zdrojom tohto obrazu. Tento „oficiálny“ obraz sveta, možno nájsť aj v dobovej literatúre. Mali by sme sa zamerať najmä na literatúru, ktorá formuje v podstatnej miere verejnú mienku, a predstavuje aj určité odborné (alebo kvázi-odborné) zázemie i pre neodborne ladenú mediálnu činnosť. Poskytuje teda vedecké, (či kvázi-vedecké) zázemie daného obrazu sveta, ktorého veľmi podstatnou súčasťou je i obraz minulosti. Tento predpoklad má tiež oporu v Althusserovej (2001) koncepcii ideologického aparátu štátu. V súlade s touto koncepciou, podstatnou časťou tohto aparátu, popri médiách a iných štruktúrach (cirkev), sú aj vzdelávacie systémy a „oficiálna“ veda.

2. Metodológia

Cieľom prieskumu je identifikácia *mienkotvornej literatúry*, zameraanej na obdobie dejín Československa, alebo Slovenska po r. 1918. Pod pojmom mienkotvorná literatúra tu rozumiem literatúru, ktorá sa na našich vysokých školách (historické odbory) najčastejšie využíva pri výučbe našich novodobých dejín. Keďže cieľom výskumu je analýza v našich podmienkach vydanej literatúry, ide tu o literatúru slovenských autorov (môže byť vydaná aj v zahraničí¹), resp. o literatúru vydanú na Slovensku (v takom prípade môže ísť aj o zahraničného autora).

Metodologický postup v tejto je tu založený na kombinácii dvoch postupov. Prvým je expertný postup, inšpirovaný tzv. *delfskou metódou*, druhým je *technika prostého výčtu*.

Delfská metóda

Delfská metóda je jedným z tzv. expertných metodologických postupov. Tieto postupy sú založené na výskume určitého javu prostredníctvom panelu expertov z danej oblasti. Ich cieľom je obyčajne zistiť prevažujúci názor v skupine relevantných expertov, prípadne sériou takýchto zistení (s ktorými sú experti spätne oboznamovaní v diskusií, alebo nepriamo, písomne), stimulovať ďalšie „kolá“ ich vzájomnej diskusie a nastolovanie ďalších argumentov. Sú v zásade tri expertné

¹ Počas výskumu som sa prakticky nestretol s literatúrou slovenského autora, ktorá by bola vydaná v inej krajine ako Slovenská, alebo Česká republika.

metódy: brainstorming, brainwriting a delfská metóda. Líšia sa spôsobom komunikácie s výskumným súborom (expertmi) a spôsobom získania ich stanovísk. Výber panelu expertov je však základom všetkých týchto troch metód. Výber panelu expertov sa podľa Reichela (2009: 137 – 139) drží niekoľkých základných zásad:

- za experta je považovaný nositeľ odbornej informácie
- pri výbere expertov možno uplatniť zhruba tri kritériá: citačná analýza (najčastejšie citovaní), účelový výber, alebo výber „nabaľovaním“
- *zaistenie reprezentativity problémového poľa* je proces, ktorého cieľom je zosúladiť tematický zámer výskumu s výberom panelu expertov.
- zároveň si však takéto metódy nemôžu činiť nárok na štatistickú reprezentatívnosť či už z hľadiska celej populácie, alebo vedeckej komunity²

Stručný popis delfskej metódy poskytuje Reichel (2009: 146–151).

V súlade s ním:

- platia tu tri základné princípy: vzájomná anonymita expertov, riadená spätná informačná väzba medzi panelom a výskumným tímom (výskumníkom), a nakoniec, v rámci možností sa uplatňuje využitie jednoduchých štatistických postupov pri vyhodnotení údajov (identifikácia väčšinového, alebo najzastúpenejšieho názoru)
- panel pre delfskú metódu predstavuje spravidla niekoľko desiatok a viac osôb
- komunikácia prebieha písomne (klasickou formou, alebo elektronickou poštou)
- v závislosti od povahy problému sa môže uskutočniť viacero kôl opytovania expertov

Aplikácia delfskej metódy:

Prvky delfskej metódy tu boli aplikované špecificky. V roli expertov vystupujú vysokoškolskí učitelia odborov a predmetov zameraných na problematiku histórie, a to špeciálne po r. 1918. V roli ich výstupov figurujú, podľa predpokladu nimi zostavené zoznamy literatúry ku predmetom, tematicky spadajúcim do skúmaného obdobia.

Aplikáciu expertného výberu, možno v tomto výskume odôvodniť dvojako. Expertný výber predstavuje názor odborníkov na skúmaný problém, v tomto prípade na relevanciu literatúry. Najviac zastúpené

² Absencia nároku na reprezentatívnosť však neznamená, že optimalizáciou výskumného postupu nie je možné fakticky získať relevantné informácie.

tituly v zoznamoch literatúry k predmetom vyučovaným na vysokoškolských pedagogických pracoviskách, možno považovať za tituly odporúčané expertmi z vysokoškolskej praxe. Zároveň však, tieto tituly, keďže ich zoznam je záväzný pre študentov histórie (budúcich odborníkov a učiteľov v odbore), majú značný názorový (ideologický) dosah na spoločnosť. Nejde teda len o expertnú metódu identifikácie najrelevantnejšej literatúry, ale treba mať na zreteli aj to, že títo experti svojím výberom do značnej miery určujú relevanciu určitého druhu literatúry aj pre ostatných členov spoločnosti. Zároveň možno predpokladať, že verejný názor týchto expertov je do istej miery ovplyvnený určitými požiadavkami politického systému, resp. ideologickými požiadavkami doby.

Technika prostého výčtu – identifikácia najviac zastúpených titulov. Ako konštatuje Reichel (2009: 166), tento metodologický postup sa približuje ku kvantitatívnym analýzám. Ide o hľadanie frekvencie, prípadne intenzity výskytu určitého prvku. Jednoduché štatistické, alebo ku kvantitatívnym metódam „nakročujúce“ postupy sú obvyklou súčasťou delfskej metódy. V tomto prípade je literatúry značné množstvo, a nám ide o selekciu najviac zastúpenej. Takto možno vyselektovať súbor titulov, ktoré sú používané v univerzitnej praxi najviac. U týchto titulov navyše možno predpokladať, že ide o tzv. ťažiskovú literatúru.

Kritériá pre výber expertov a následnú selekciu nimi odporúčanej literatúry

Zdrojom, ktorý analyzujem, sú výstupy určitých expertov v podobe zoznamov literatúry k akademickým predmetom. Kategória *expert* sa teda v prípade tohto výskumu prelína s kategóriou „predmet“ („kurz“). Špecifikom mojej aplikácie expertného výskumného postupu je, že časť expertov je anonymných i pre výskumníka. O osoby expertov vo výskume ani nejde. Ide o ich výstupy v podobe zoznamov literatúry k určitým predmetom. V súbore sa tiež nachádzajú zoznamy literatúry ku predmetom, ktoré učí viacero osôb, rovnako ako jedna a tá istá osoba učí (či rozhoduje o zozname literatúry) ku viacerým predmetom. Relevancia osôb je teda z tohto hľadiska daná ich dosahom na tvorbu zoznamov povinnej/ odporúčanej literatúry k jednotlivým predmetom.

Pre **výber expertného panelu**, ktorý pozostáva z predmetov (kurzov) vyučovaných rôznymi odborníkmi, som zvolil selekciu podľa

dvoch na seba nadväzujúcich kritérií: V prvej fáze to bola selekcia podľa tematického zamerania pracoviska. V druhej fáze, podľa tematického zamerania kurzu.

Zameral som sa na všetky vysokoškolské pracoviská, špecializované na výučbu dejín (histórie) na Slovensku, ktoré spracovávajú dejiny Slovenska (Československa) po roku 1918. A to či už vedecký, alebo pedagogický smer. V rámci nich som sa zameral na predmety, tematicky zapadajúce do obdobia po r. 1918. Komunikácia s vedením alebo zástupcami pracovísk prebiehala e-mailom. Podarilo sa mi získať informácie zo všetkých 10 pracovísk tohto typu na Slovensku. Informácie o vyučovaniých kurzoch (z hľadiska predmetu výskumu samozrejme), som získaval a selektoval v zásade dvoma postupmi:

1. vlastná selekcia predmetov (kurzov) – tento postup som uplatnil vtedy, keď som mal prístup ku materiálom od všetkých kurzov, vyučovaných na danom pracovisku. V takomto prípade som do súboru začlenil všetky predmety (zoznamy literatúry k nim), ktoré tematicky spadali do obdobia po r. 1918.

2. selekcia vedením, resp. povereným pracovníkom danej katedry (ústavu) – ku tomuto došlo v prípade, že pracovisko neposkytovalo informácie o všetkých predmetoch. V takomto prípade mi však spravidla vedenie tiež poskytlo všetky predmety (zoznamy literatúry k nim), ktoré svojim zameraním spadali do obdobia po r. 1918. Vyskytol sa len prípad jedného pracoviska, ktoré mi podalo pomerne stručný zoznam predmetov, s ohľadom na to, že vedúci katedry ich, podľa vlastných slov, nevedel zohnať všetky. Jedna katedra iba začínala svoju činnosť, preto mi nemohla poskytnúť informácie pre posledný a predposledný (4. a 5.) ročník, resp. Mgr. štúdium.

Niektoré pracoviská nepodali informáciu o názve, ani vyučujúcom predmetu. Predmet bol teda označený iba číslom. Meno vyučujúceho predmetu, ani jeho názov, však nie je podstatné, preto anonymizácia týchto údajov nie je z výskumného hľadiska problém.

Pre **výber literatúry** (jej ďalšiu selekciu so zreteľom na ciele výskumu) som uplatnil dve kritériá: 1. Rok vydania po r. 1989. 2. Slovenský autor, alebo miesto vydania na Slovensku.

Tematické kritériá som (s ohľadom na to, že v ďalšom výskume ide práve o obsahovú analýzu literatúry), neuskutočnil, a treba dodať, že

táto práca by bola prakticky zbytočná. Na základe hore uvedených dvoch kritérií, totiž až na niekoľko výnimiek, drvivá väčšina titulov, tematicky spadala do predmetu tohto výskumu, t.j. zaoberali sa dejinami Československa, resp. Slovenska po r. 1918.

Metodika analýzy údajov

Pri analýze zastúpenia jednotlivých titulov pracujem s tromi typmi číselných ukazovateľov:

n1: zastúpenie titulu pri výučbe na vysokých školách zahrnutých do analýzy

n2: zastúpenie titulu v rámci predmetov, ktoré boli zahrnuté do analýzy

n3: súčin n1 a n2

Relevancia ukazovateľov:

Ukazovateľ n2 je najmenej relevantný. Relatívne vysoké zastúpenie určitého titulu v rámci predmetov, avšak iba na jednej vysokej škole, nevytvára o relevancii titulu pri výučbe vo všeobecnosti. Môže byť spôsobené napríklad tým, že tam vyučujúci asistent (ktorý vyučuje značné množstvo predmetov), si zaradi svojou publikáciu do každého z nich. Príkladom môže byť napr. publikácia od Vašša (2011), ktorá má relatívne vysokú hodnotu n2 (= 10), avšak je zastúpená len v rámci jedného pracoviska (n1 = 1). Z tohto hľadiska sa ako relevantnejší javí ukazovateľ n1. Keďže však význam zastúpenia v predmetoch je nutné rešpektovať, ukazovateľ n3 predstavuje vlastne hodnotu, v rámci ktorej je n1 modifikované n2 a naopak.

Postup pri identifikácii tejto skupiny zahŕňa:

1. identifikáciu najzastúpenejších titulov podľa n1
2. identifikáciu najzastúpenejších titulov podľa n3
3. určenie miery zhody medzi najzastúpenejšími titulmi podľa n1 a n3, a na základe tejto miery zhody, optimalizácia postupu pri identifikácii súboru prác, ktoré možno považovať za relatívne najzastúpenejšie pri výučbe dejín na našich vysokých školách.

Keďže ukazovateľ n3 je odvodený od dvoch primárnych ukazovateľov (n1 a n2), pri porovnaní zoradenia titulov podľa n1 a n3 považujem n1 za silnejší ukazovateľ.

Pri analýze nejde o metodologicky nespochybniteľné, presné zoraďenie titulov, podľa ich skutočnej dôležitosti v rebríčku. Možnosti splnenia takejto úlohy sú nakoniec diskutabilné. Ide nám o približne reprezentatívne určenie prehľadovej skupiny najzastúpenejších, a teda aj ideovo najvplyvnejších prác, na základe údajov, ktoré máme k dispozícii.

3. Výskumná časť

V prvej fáze tejto etapy výskumu boli získané požadované materiály zo všetkých 10 vysokoškolských pracovísk požadovaného zamerania na Slovensku.³ Všetky tieto pracoviská sú zamerané na štúdium odborov 1. 1. 1 Učiteľstvo akademických predmetov, a 2.1.7 História. A to buď oboch, alebo jedného z nich, so zameraním na históriu. Následne boli vyselektované predmety, spĺňajúce požadované kritériá (t.j. spadajúce do obdobia po r. 1918).

Predmety, tematicky spadajúce do obdobia najnovších dejín, ktorých zoznamy odporúčanej (povinne) literatúry neobsahovali ani jeden zdroj ktorý by zodpovedal kritériám pre výber literatúry, boli vyradené (spr. išlo o literatúru buď vydanú pred r. 1989, alebo iba od zahraničných autorov a v zahraničí vydanú literatúru). Takéto prípady však boli ojedinelé. Do výskumu bolo takto zaradených celkovo 108 predmetov, resp. kurzov.

Posledným krokom bola selekcia zoznamu literatúry podľa zvolených kritérií (na Slovensku vydaná, alebo od slovenského autora, a rok vydania po r. 1989). Počet titulov, ktoré sa po takto uskutočnenej selekcii opakovali vo vytvorenej dátovej matici bol 799. Počet originálnych titulov: 401. Zastúpenie jednotlivých originálnych titulov je uvedené v prílohe.

³ Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta, Katedra histórie – kód 01, Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta, Katedra slovenských dejín – kód 02, Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta, Katedra histórie – kód 03, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Filozofická fakulta, Katedra histórie. – kód 04, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta humanitných vied, Katedra histórie – kód 05, Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, Inštitút histórie – kód 06, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Katedra histórie – kód 07, Univerzita J. Selyeho v Komárne, Pedagogická fakulta, Katedra histórie – kód 08, Univerzita Konštantína filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, Katedra histórie – kód 09, Univerzita P.J. Šafárika v Košiciach, Filozofická fakulta, Katedra histórie – kód 10.

Vyhodnotenie údajov

Zastúpenie titulov podľa počtu škôl (n1); 21 najzastúpenejších titulov:

por.	n1	n2	n3	rok	autor	názov, vydavateľ, miesto vydania
1	9	14	126	1997	RYCHLÍK, J.	Češi a Slováci ve 20.století. Česko-slovenské vztahy 1914-1945, Bratislava: AEP.
2	8	9	72	1998	RYCHLÍK, J.	Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vztahy 1945-1992. Bratislava.
3	7	17	119	1998-2011	LIPTÁK, L.	Slovensko v 20. storočí. Bratislava: Kalligram.
4	6	12	72	2004	ZEMKO, M. - BYSTRICKÝ, V. (eds.).	Slovensko v Československu 1918-1939, Bratislava: VEDA.
5	5	10	50	1992	LIPTÁK, L. (ed.)	Politické strany na Slovensku. Bratislava, Archa.
6	5	10	50	2010	LETZ, R.	Dejiny Slovenska IV. 1914-1938. Bratislava: Literárne informačné centrum.
7	5	7	35	1992	KAMENEC, I.	Slovenský stát. (1939-1945). Anomal, Praha.
8	5	5	25	1991	KAMENEC, I.	Po stopách tragédie. Bratislava : Archa.
9	4	9	36	1998	BARNOVSKÝ, M. - BEŇKO, J. (eds.) b	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti. Zv. II. Bratislava : Nár. lit. centrum.
10	4	8	32	2004	LETZ, R. - PEŠEK, J. (eds.)	Štruktúry moci na Slovensku 1948-1989. Prešov.
11	4	6	24	1998	BARNOVSKÝ, M. - BEŇKO, J. (eds.) a	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I. Bratislava.
12	4	5	20	2008	LACKO, M. b	Slovenská republika 1939-1945. Bratislava: Perfekt
13	3	9	27	2000	PEKNÍK, M. a kol.	Pohľady na slovenskú politiku. Bratislava : Veda.
14	3	9	27	2012	FERENČUHOVÁ, B. - ZEMKO, M. (eds.).	Slovensko v 20. storočí. V medzivojnovom Československu 1918-1939.

						Bratislava: VEDA.
15	3	7	21	1991	DEÁK, L.	Hra o Slovensko : Slovensko v politike Maďarska a Poľska v rokoch 1933 – 1939. Bratislava.
16	3	6	18	1999	LIPTÁK, L.	Storočie dlhšia ako sto rokov. Bratislava, Kaligram.
17	3	6	18	1993	BARNOVSKÝ, M.	Na ceste k monopolu moci. Mocensko politické zápasy na Slovensku v rokoch 1945-1948. Bratislava.
18	3	5	15	1998	PEŠEK, J.	Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 - 1953. Bratislava.
19	3	5	15	2000	KAMENEC, I. d	Hľadanie a blúdenie v dejinách. Bratislava.
20	3	5	15	1998	HRONSKÝ, M.	Boj o Slovensko a Trianon 1918 – 1920. Bratislava.
21	3	5	15	2001	HÖENSCH, J. K.	Slovensko a Hitlerova východná politika. Bratislava : VEDA.

Pozn.: nie je možné určiť prvú dvadsiatku, ale iba prvú „21“-ku (podľa n1) alebo „22“-ku (podľa n3), nakoľko niekoľko prác má rovnakú hodnotu n1, n2 aj n3.

Zastúpenie titulov podľa súčinnu zastúpenia na školách a v rámci predmetov (n3); 22 najzastúpenejších titulov:

por.	n1	n2	n3	rok	autor	názov, vydavateľ, miesto vydania
1	9	14	126	1997	RYCHLÍK, J.	Češi a Slováci ve 20.století. Česko-slovenské vzťahy 1914-1945, Bratislava: AEP.
2	7	17	119	1998-2011	LIPTÁK, L.	Slovensko v 20. storočí. Bratislava: Kalligram.
3	8	9	72	1998	RYCHLÍK, J.	Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vzťahy 1945-1992. Bratislava.
4	6	12	72	2004	ZEMKO, M. -BYS-TRICKÝ, V. (eds.).	Slovensko v Československu 1918-1939, Bratislava: VEDA.

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

5	5	10	50	1992	LIPTÁK, L. (ed.)	Politické strany na Slovensku. Bratislava, Archa.
6	5	10	50	2010	LETZ, R.	Dejiny Slovenska IV. 1914-1938. Bratislava: Literárne informačné centrum.
7	4	9	36	1998	BARNOVSKÝ, M.- BEŇKO, J. (eds.) b	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti. Zv. II. Bratislava : Nár. lit. centrum.
8	5	7	35	1992	KAMENEC, I.	Slovenský štát. (1939-1945). Anomál, Praha.
9	4	8	32	2004	LETZ, R. - PEŠEK, J. (eds.)	Štruktúry moci na Slovensku 1948-1989. Prešov.
10	3	9	27	2000	PEKNÍK, M. a kol.	Pohľady na slovenskú politiku. Bratislava : Veda.
11	3	9	27	2012	FERENČUHOVÁ, B.- ZEMKO, M. (eds.).	Slovensko v 20. storočí. V medzivojnovom Československu 1918-1939. Bratislava: VEDA.
12	5	5	25	1991	KAMENEC, I.	Po stopách tragédie. Bratislava : Archa.
13	4	6	24	1998	BARNOVSKÝ, M.- BEŇKO, J. (eds.) a	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I. Bratislava.
14	3	7	21	1991	DEÁK, L.	Hra o Slovensko : Slovensko v politike Maďarska a Poľska v rokoch 1933 – 1939. Bratislava.
15	4	5	20	2008	LACKO, M. b	Slovenská republika 1939-1945. Bratislava: Perfekt.
16	3	6	18	1999	LIPTÁK, L.	Storočie dlhšia ako sto rokov. Bratislava, Kaligram.
17	3	6	18	1993	BARNOVSKÝ, M.	Na ceste k mono politike moci. Mocensko politické zápasy na Slovensku v rokoch 1945-1948. Bratislava.
18	2	9	18	1997	CHMEL, R. (ed.)	Slovenská otázka v 20. storočí. Bratislava : Kaligram.
19	3	5	15	1998	PEŠEK, J.	Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 -

						1953. Bratislava.
20	3	5	15	2000	KAMENEC, I. d	Hľadanie a blúdenie v dejinách. Bratislava.
21	3	5	15	1998	HRONSKÝ, M.	Boj o Slovensko a Trianon 1918 – 1920. Bratislava.
22	3	5	15	2001	HÖENSCH, J. K.	Slovensko a Hitlerova východná politika. Bratislava : VEDA.

Zastúpenie titulov podľa ukazovateľov n1 a n3

Prvá „6“-ka titulov: zoradenie podľa n1 a n3 je na 100% totožné. Táto skupina je totožná aj v parametri n2, ktorý považujeme len za pomocný.

Prvá „10“-ka titulov: zoradenie podľa n1 a n3 je totožné na 90%. S výnimkou jedného titulu (Kamenec, 1991), sú všetky práce z prvej desiatky podľa n1, zastúpené aj v prvej desiatke podľa n3. Práca od Kamenca (1991) je na 12. pozícii podľa n3.

Prvých 15 titulov podľa n1 a n3 je na 100% totožné.

Prvých 21 titulov podľa n1 a n3 je totožné na 95,45%. S výnimkou jedného titulu (Chmel, 1997), sú všetky práce z prvej 21-ky podľa n1 zastúpené aj v prvej 22-ke podľa n3.

Keďže n1 považujeme za silnejší ukazovateľ, ako aj vzhľadom ku veľkej tesnosti zoradenia podľa n1 aj n2, môžeme povedať, že prvá šesťica, desiatka, pätnásťka a dvadsiatka, resp. 21-ka najzastúpenejších titulov podľa n1, predstavujú prakticky vzorku najzastúpenejších titulov v súbore vôbec.

Širší výber predstavuje prvá „40“-ka titulov, čo zodpovedá necelým 10% všetkých originálnych titulov. Keďže nie je možné (s ohľadom na rovnakú hodnotu n1 a n3) určiť presne 40 titulov, v praxi identifikujeme prvých 39 titulov podľa n3 a prvých 38 podľa n1. Pri porovnaní týchto dvoch súborov je zrejmé, že prvá „38“-ka podľa n1 sa úplne kryje s prvou „39“-kou podľa n3. Jediná práca, ktorá sa nachádza v prvej „39“-ke podľa n3, no nenachádza sa v prvej „38“-ke podľa n1, je práca od Vašša (2011). Miera zhody medzi týmito súbormi je teda 97,44%. S ohľadom na to, že n1 považujeme za silnejší ukazovateľ, môžeme teda povedať, že prvých 38 titulov podľa n1 zodpovedá zhruba horným 10% (9,48%) najzastúpenejších titulov. Ostatné tituly možno považovať za

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

relatívne málo významné, sú zastúpené najviac na dvoch vysokých školách a používajú sa celkovo, pri výučbe najviac štyroch predmetov (výnimku tvoria niektoré práce, ktoré sú viacnásobne zastúpené pri výučbe predmetov, no len na jednom pracovisku).

Zastúpenie titulov podľa počtu škôl (n1); 38 najzastúpenejších titulov:

por.	n1	n2	n3	rok	autor	názov, miesto, vydavateľ
1	9	14	126	1997	RYCHLÍK, J.	Češi a Slováci ve 20.století. Česko-slovenské vzťahy 1914-1945, Bratislava: AEP.
2	8	9	72	1998-1998-	RYCHLÍK, J.	Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vzťahy 1945-1992. Bratislava.
3	7	17	119	2011	LIPTÁK, L.	Slovensko v 20. storočí. Bratislava: Kalligram.
4	6	12	72	2004	ZEMKO, M. -BYS-TRICKÝ, V. (eds.).	Slovensko v Československu 1918-1939, Bratislava: VEDA.
5	5	10	50	1992	LIPTÁK, L. (ed.)	Politické strany na Slovensku. Bratislava, Archa.
6	5	10	50	2010	LETZ, R.	Dejiny Slovenska IV. 1914-1938. Bratislava: Literárne informačné centrum.
7	5	7	35	1992	KAMENEC, I.	Slovenský štát (1939-1945). Anomal, Praha.
8	5	5	25	1991	KAMENEC, I.	Po stopách tragédie. Bratislava: Archa.
9	4	9	36	1998	BARNOVSKÝ, M. -BEŇKO, J. (eds.) b	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti. Zv. II. Bratislava: Nár. lit. centrum.
10	4	8	32	2004	LETZ, R. - PEŠEK, J. (eds.)	Štruktúry moci na Slovensku 1948-1989. Prešov.
11	4	6	24	1998	BARNOVSKÝ, M. -BEŇKO, J. (eds.) a	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I. Bratislava.
12	4	5	20	2008	LACKO, M. b	Slovenská republika 1939-1945. Bratislava: Perfekt.
13	3	9	27	2000	PEKNÍK, M. a kol.	Pohľady na slovenskú politiku. Bratislava: Veda.
14	3	9	27	2012	FERENČUHOVÁ, B. -ZEMKO, M. (eds.).	Slovensko v 20. storočí. V medzivojnovom Československu 1918-1939. Bratislava: VEDA.
15	3	7	21	1991	DEÁK, L.	Hra o Slovensko: Slovensko v politike Maďarska a Poľska v

						rokoch 1933 – 1939. Bratislava. Storočie dlhšia ako sto rokov. Bratislava, Kaligram.
16	3	6	18	1999	LIPTÁK, L.	Na ceste k monopolu moci. Mocensko politické zápasy na Slovensku v rokoch 1945-1948. Bratislava.
17	3	6	18	1993	BARNOVSKÝ, M.	Odvrátená tvár totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 - 1953. Bratislava.
18	3	5	15	1998	PEŠEK, J.	Hľadanie a blúdenie v dejinách. Bratislava.
19	3	5	15	2000	KAMENEC, I d	Boj o Slovensko a Trianon 1918 – 1920. Bratislava.
20	3	5	15	1998	HRONSKÝ, M.	Slovensko a Hitlerova východná politika. Bratislava : VEDA.
21	3	5	15	2001	HÖENSCH, J. K.	Slovenská politická emigrácia v 20. storočí. Praha.
22	3	4	12	1994	ŠPETKO, J.	Slovensko v českej politike. Banská Bystrica; Bratislava.
23	3	4	12	1993	ŠOLC, J.
LETZ, R.-MULÍK, P.
-BARTLOVÁ, A.	Slovenská ľudová strana v dejinách 1905 – 1945. Martin.
24	3	4	12	2006	(eds.)	Slovenské národné povstanie 1944. Bratislava : Slovart.
25	3	4	12	2008	LACKO, M. a	Maďarská menšina na Slovensku v rokoch 1945-1948. Bratislava.
26	3	3	9	1993	ŠUTAJ, Š.	Krátke dejiny Slovenska. Bratislava: AEP.
27	3	3	9	2003	MANNOVÁ, E. (ed.)	Slovenská republika 1943-1945. Bratislava.
28	3	3	9	2001	KORČEK, J.	Tragédia politika, kňaza a človeka. /Dr. Jozef Tiso 1887-1947/. Bratislava.
29	3	3	9	2001	KAMENEC, I	Povstanie bez legiend. Bratislava.
30	3	3	9	1990	JABLONICKÝ, J.	Jozef Tiso 1887- 1947. Životopisný profil. Bratislava. Lúč.
31	3	3	9	2006	ĐURICA, M. S.	Pokus o politický a osobný profil Jozefa Tisu. Bratislava, SAP.
32	3	3	9	1992	BYSTRICKÝ, V.-
FANO, Š. (eds.)	Slovenská otázka v 20. storočí. Bratislava : Kalligram.
33	2	9	18	1997	CHMEL, R. (ed.)	Od osmičky k osmičke.
34	2	7	14	2009	ROGUĽOVÁ, J. a kol.	

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

35	2	5	10	2007	TISO, J.	Premeny slovenskej spoločnosti v rokoch 1918–1938. Bratislava : Historický ústav SAV. Prejavy a články (1938 - 1944). Zv. II. Bratislava : AEP. Slovenské dejiny V. 1938 – 1945. Bratislava : Literárne informačné centrum.
36	2	5	10	2012	LETZ, R.	Slováci – Česi – dejiny. Bratislava : AEP.
37	2	5	10	1997	KOVÁČ, D.	Túžby, projekty, realita. Slovensko v medzivojnovom období. Bratislava : Prodama.
38	2	5	10	2010	BARTLOVÁ, A.	

O čom vypovedajú zistenia?

Z vyššie uvedenej analýzy zastúpenia je zjavné, že prvá dvadsiatka najzastúpenejších titulov je prakticky totožná s prvou dvadsiatkou titulov (resp. 21-kou), zoradených podľa ich zastúpenia pri výučbe na jednotlivých vysokých školách. Podobne to je pri identifikácii prvej pätnástky, prvej desiatky a prvej šestky najzastúpenejších titulov. Prvá šestka a pätnástka sa na 100% zhodujú, pokiaľ tituly zradíme podľa ich zastúpenia na vysokých školách, alebo podľa súčiny ich zastúpenia na vysokých školách a v rámci jednotlivých predmetov. Určenie horných 10% najzastúpenejších titulov podľa n1 a n3 takisto vysoko korešponduje.

Vyššie uvedené najzastúpenejšie práce vo výučbe najnovších dejín na našich vysokých školách, možno analyzovať vo viacerých dimenziách. Možno sledovať metodologické parametre prác, alebo špecifické žánrové zameranie, či šírku tematického zamerania. Identifikácia všetkých týchto znakov vyžaduje hlbšiu kvalitatívnu analýzu textov. V rozsahu tejto výskumnej správy je možné zamerať sa prakticky len na kvantitatívne orientovanú analýzu titulov. Preto sa na tomto mieste zameriam na jeden, pomerne najviditeľnejší faktor podľa ktorého možno klasifikovať tieto práce i bez hĺbkovej obsahovej analýzy takéhoto množstva titulov. Je to vzťah jednotlivých prác k jednotlivým politickým dejinným obdobiam.

Politické obdobia možno identifikovať najmä v závislosti od socio-politických usporiadaní, ktoré sa na našom území vyskytli. Po roku 1918, môžeme hovoriť o prinajmenšom štyroch socio-politických

režimoch a im zodpovedajúcim historickým obdobiam: Prvým je kapitalistické predvojnové Československo⁴ z rokov 1918–1938. Druhým Slovenský štát v rokoch druhej svetovej vojny (1939–1945). Tretím socialistické Československo po roku 1945.⁵ Štvrtým obdobím možno vymedziť 24 ročnú periódu od roku 1989, ktorá spadá do histórie súčasnosti⁶.

Skupinu 15 prác, ktorá je úplne totožná v oboch typoch ukazovateľov, môžeme považovať za užšiu reprezentatívnu skupinu prác a teda zrejme aj za skupinu prác ideovo najvplyvnejších. Z tejto skupiny prác je 7 titulov zameraných na obdobie 1. ČSR a 5 na obdobie povojnového Československa. Obdobím predvojnového Československa sa zaoberajú práce Liptáka (1998–2011), Rychlíka (1997), Bystrického a Zemka (2004), okrajovo práca Liptáka (1992), ďalej je to monografia Letza (2004), čiastočne zborník Pekníka a kol. (2000), ako i práca Ferenčuhovej a Zemka (2012). Monografia od Deáka (1991) spadá do obdobia 1. ČSR, no je venovaná politike Maďarska voči predvojnovej ČSR. Socialistickému Československu sa venujú práce Rychlíka (1998), Liptáka (1998–2011), okrajovo práca Liptáka (1992), ďalej je to práca Letza a Peška (2004), zborník od Pekníka a kol. (2000) sa tomuto obdobiu venuje takisto čiastočne. Obdobiu spadajúcemu do času existencie tzv. Slovenského štátu sa venuje celkovo 7 prác: Rychlík (1997), Lipták (1998–2011), okrajovo Lipták (1992), Kamenec (1992), čiastočne zborník od Pekníka a kol. (2000), Kamenec (1991) a Lacko (2008). Dvojdielny zväzok „Dokumenty slovenskej

⁴ Používal sa aj pojem „buržoázne“, „buržoázno-demokratické“ (tento pojem používal napríklad prezident T.G. Masaryk), či „liberálno-demokratické“. Posledný pojem je obľúbený hlavne po roku 1989. Predvojnové Československo bolo nesporne kapitalistickým štátom, bez ohľadu na také variabilné systémové parametre ako miera otvorenosti politického systému (či jeho represivity), koncentrácie moci, či bez ohľadu na dobový slovník.

⁵ Od roku 1945, až do roku 1989 sa Československo definovalo ako „ľudovo-demokratický“ štát. Koncept „ľudovej demokracie“ spadá do konceptuálne-ideologickeho rámca socializmu, podobne ako koncept „liberálnej demokracie“ ideologicky spadá do konceptu liberalizmu, resp. liberálneho kapitalizmu (HEYWOOD 1994). Ekono-mika štátu v rokoch 1945–1989 mala prevahu spoločenských (štátnych, družstevných a i.) foriem vlastníctva nad súkromnými, čo je základný diferenciálny znak socializmu a kapitalizmu. V škále kapitalizmus – socializmus (systémový antikapitalizmus) teda Československo po roku 1945 (do roku 1989) sa jednoznačne nachádzalo bližšie ku socializmu ako ku kapitalizmu, bez ohľadu na ostatné charakteristiky systému.

⁶ V tomto prípade môžeme hovoriť o nástupe éry neoliberalizmu, resp. neo-liberálneho kapitalizmu. (GRESKOVITS 1998, NOVOSÁD 2004).

národnej identity a štátnosti“ (1998) od Barnovského a Beňka nemá povahu analýzy, je to zborník historických prameňov. Zaujímavé je, že v prvej 15-ke, ani v prvej 21-ke nie je zastúpená žiadna práca, ktorá by sa zaoberala históriou súčasnosti, t.j. históriou obdobia po roku 1989. Ďalšia zaujímavosť je, že prevahu majú práce venované 1. ČSR a Slovenskému štátu. Týmto obdobiam trvajúcim 21 a 6 rokov, je dohromady venovaných 10 prác (s Deákovou prácou z r. 1991 by to bolo 11). Obdobiu 41, resp. 44 rokov trvajúcего socializmu je venovaných len 5 prác.

Skupinu horných 10% najzastúpanejších prác, možno považovať za širšiu reprezentatívnu skupinu. Pokiaľ ide o zameranie jednotlivých titulov na jednotlivé obdobia v 20. storočí, je tu badať ten istý vzor, ako to bolo u užšieho výberu najzastúpanejších prác. V prvej „38“-ke do obdobia 1. ČSR zasahuje 19 prác – s tým, že práce od Deáka (1991) a Höenscha (2001) sú venované politike cudzích mocností (Maďarska a Nemecka) vo vzťahu k Slovensku. Po zahrnutí týchto dvoch prác, chronologicky spadajúcich do obdobia 1. ČSR, by to bolo celkovo 21 titulov. Obdobiu Slovenského štátu sa venuje 22 titulov, s tým, že sem zasahuje aj spomínaná Höenschova práca (pri jej zahrnutí by to bolo 23 prác). Obdobiu socialistického Československa sa venuje 14 prác. Dve práce od Barnovského (1998) a kniha prejavov a článkov J. Tisa (2007) nie sú do výpočtu zahrnuté, nakoľko ide o pramene. Ani v skupine 38 najzastúpanejších prác sa nenachádza titul, ktorý by sa venoval histórii súčasnosti.

Záver

Zdroje, odporúčané pri výučbe histórie na našich vysokých školách predstavujú názor expertov na relevanciu literatúry. Tento názor je určite odbornej povahy, ale je do istej miery ovplyvnený aj radom faktorov inštitucionálnej povahy, ktoré súvisia s prístupnosťou, propagáciou tejto literatúry, a podobne, a ktoré zrejme priamo, alebo nepriamo odrážajú aj určitý ideologický záujem zo strany politického systému. Okrem toho, táto literatúra tým, že sa používa de facto ako vysokoškolské učebnice, má značný dosah na formovanie verejnej mienky a spätne, zastúpenie tejto literatúry v osnovách kurzov na vysokých školách, ovplyvňuje jej prístupnosť, žiadanosť a rozšírenosť. Stáva sa tak určitým obligatóriom pri interpretácii histórie v súčasných podmienkach.

Prostredníctvom analýzy zastúpenia jednotlivých titulov v rámci výučby dejín na 10 vysokých školách a v rámci 108 jednotlivých kurzov, bolo možné určiť isté množstvo najzastúpenejších, často sa opakujúcich titulov. Ku obmedzeniam výskumu patrí niekoľko hlavných faktorov.

a) Údaje z 10 vysokých škôl neboli úplné.

Treba však dodať, že údaje boli takmer kompletne. Neúplné údaje boli poskytnuté z jednej školy, z jednej ani nemohli byť s ohľadom na to, že Mgr. štúdium ešte nebolo rozbehnuté. 108 predmetov teda predstavuje značnú väčšinu predmetov, ktoré sa v rámci našich vysokoškolských pracovísk, zameraných na výučbu histórie, venujú problematike dejín po r. 1918.

b) Údaje z historických odborov na vysokých školách nezahŕňajú všetky odbory, kde sa možno stretnúť s výučbou dejín, ani všetky inštitúcie, ktoré sa venujú výskumu a interpretácií histórie, a tieto poznatky šíria vo verejnosti.

V tejto súvislosti dodajme, že univerzitné pracoviská zamerané na výučbu dejín síce nie sú jediné, ale sú najviac špecializované na výučbu dejín. Je preto možné predpokladať, že ich prístupy sú do značnej miery meritórne aj z hľadiska ostatných odborov. Je málo pravdepodobné, že by prípadná názorová, ideologická línia pri interpretácií histórie bola zásadne iná napríklad na katedrách politológie, ako na katedrách histórie. (Skôr sa dá predpokladať rozdielna miera uplatnenia určitých sklonov pri interpretácií histórie, badateľných v daných podmienkach.) Takisto, aj keď univerzitné pracoviská nie sú jediné, ktoré sa venujú odbornému spracovaniu a interpretácií histórie, možno predpokladať, že ich prístupy sú do značnej miery ovplyvnené ostatnými inštitúciami, ktoré sú aktívne v rámci procesu interpretácie a výskumu histórie. Pričom tento vzťah zrejme platí aj naopak.

c) Nie je prakticky možné uplatniť ideálny metodologický postup, pre určenie relevancie mienkotvornej literatúry, prípadne optimálny výpočet, kvantifikáciu poradia jednotlivých titulov z hľadiska ich dôležosti, či vplyvu na mienku ľudí.

Tu treba dodať, že cieľom prieskumu nie je presné zoradenie, resp. kvantifikácia dôležitosti jednotlivých titulov, ale identifikácia do istej miery reprezentatívnej skupiny, či prehľadovej vzorky najviac zastúpených titulov vo výučbe našich najnovších dejín na slovenských vysokých

školách. Práce, ktoré sú podľa viacerých kritérií najviac zastúpené v súbore 401 originálnych titulov v rámci 108 predmetov na našich 10 vysokoškolských pracoviskách, špecializovaných na výučbu dejín, možno považovať za takúto prehľadovú vzorku literatúry.

Zaujímavým aspektom zistení je viditeľná prevaha prác, ktoré sa venujú obdobiu, resp. obdobiam a politickým usporiadaniam pred rokom 1945, pričom je tu prevaha textov venovaných vojnovému Slovenskému štátu.⁷ Naopak, výrazne menšie je zastúpenie prác venovaných povojnovému (socialistickému) Československu a nakoniec je tu úplná absencia textov, ktoré by venovali svoju pozornosť histórii súčasnosti. Pritom Liptákova práca ktorá vyšla pôvodne v roku 1968 a ktorá je zo slovenských autorov v zozname najzastúpenejšia, bola vo svojej poslednej časti zameraná práve na obdobie po roku 1945, resp. 1948. Teda analyzovala, v tej dobe najnovšie obdobie 20, resp. 23 rokov po významných politických zmenách, oddeľujúcich vtedajší spoločenský systém od systémom predošlého. Na sklonku roku 2012, teda 23 rokov po analogických zmenách, nebola vo vyššie uvedených zoznamoch prakticky žiadna práca, ktorá by sa venovala analogickému obdobiu v dnešných podmienkach.

Tento jav môže mať rôzne príčiny. Jedna z nich môže spočívať aj v tom, že čím je dané historické obdobie aktuálnejšie z pohľadu súčasnosti, tým je podrobené väčšej ideologizácii, čím sa stáva menej prístupné pre vedeckú analýzu historikov⁸. To môže mať za následok tak fyzickú absenciu prác ktoré sa vzťahujú na toto obdobie, ako aj, následne, ich absenciu v zoznamoch odporúčanej literatúry na vysokých školách. Predpokladám, že existencia titulov a ich zaraďovanie do výučby na

⁷ Tento fakt možno obhájiť tým, že vojnový Slovenský štát existoval v období svetovej vojny, t.j. veľmi dynamickeho historického procesu, keď dejiny „tečú rýchlejšie“. Tento argument však už nie je možné použiť pri porovnaní predvojnového a povojnového Československa, keď je perióde trvajúcej vyše 40 rokov venovaných viditeľne menej prác ako inej perióde, trvajúcej 20 rokov. Ani v prípade historického obdobia po roku 1989, ktoré akoby bolo mimo záujmu historiografie.

⁸ Nejde tu len o zjednodušené chápanie časovej blízkosti. Podstatným faktorom ideologickej „závažnosti“ skúmaného obdobia, je, ako môžeme predpokladať v súlade s DEUTSCHOVOU (1971) koncepciou, ideologická „spriatelenosť“, alebo „znenárodnosť“ daného obdobia. V tomto aspekte je rozhodujúca pozícia daného systému a obdobia v škále „systémový kapitalizmus vs. systémový antikapitalizmus (socializmus)“.

školách, sú v zásade spojené nádoby, aj keď v hre môže byť rad iných faktorov, ako napr. propagácia titulov, či určitý tlak na zaradovanie alebo vyradovanie titulov zo zoznamov študijnej literatúry. Prítomnosť alebo neprítomnosť určitých titulov vo verejnom diskurze a tým pádom aj v zoznamoch študijnej literatúry, je však objektívny jav, ktorého partikulárne aspekty nie sú až také podstatné. Ideologické nároky, či už v podobe určitým spôsobom moderovaného politického diskurzu v podmienkach daného systému, alebo dokonca v podobe zákonov, ktoré upravujú hodnotenie a teda aj výskum minulosti (často vedecky nekorektné), môžu mať za následok práve únik historikov ku takým témam, ktoré nie sú až také „horúce“ a ideovo problematické.

Jeden z problémov, ktorý naznačuje i Jan Rychlík (1998:7), môže spočívať aj v tom, že obdobie tzv. normalizácie je v našej historiografii málo spracované. Tento fakt však len poukazuje na spomínaný problém znižovania vedeckej angažovanosti v závislosti od toho, nakoľko je skúmané historické obdobie politicky aktuálne. Túto tendenciu nakoniec najlepšie ilustruje absencia prác venovaných histórii súčasnosti⁹. Uvedená skutočnosť vystúpi do popredia pri porovnaní súčasného stavu so stavom historiografie v 60. rokoch. Problém znižovania odbornej angažovanosti historiografie v závislosti od politickej aktuálnosti skúmaného obdobia pre dnešok, teda nemožno „odbiť“ argumentom, že 70. a 80. roky sú proste málo rozpracované, už bez ohľadu na to, o čom tento fakt vypovedá. Okrem toho, i ak by éra socializmu trvala len do roku 1970, ešte stále by bola vzhľadom ku dĺžke svojho trvania, proporcionálne poddimenzovaná napríklad v porovnaní s 1. ČSR, pokiaľ ide o záujem zo strany vedeckej literatúry.¹⁰ Ak sa môžem vrátiť ku porovnaniu súčasného stavu historiografie so 60. rokmi, obdobie reformného procesu v tom čase bolo spojené aj s prekonávaním určitých ideologických

⁹ Druhý zväzok Rychlíkovej práce *Češi a Slováci ve 20. století* (1998), ktorá zahŕňa dobu do roku 1992, nie je možné považovať za prácu venovanú histórii súčasnosti, nakoľko jej „dej“ fakticky na jej prahu končí.

¹⁰ Prítom je paradoxné, že v ideológii, mediálnom a politickom diskurze, i v samotnej politike (napr. prostredníctvom prijímania určitých zákonov), je téma socializmu (systémového antikapitalizmu) veľmi „živá“. Poukazuje na to i Peter DINUŠ (2010) vo svojej práci *Vyrovnávanie sa s minulosťou?* Ak na druhej strane, práve toto obdobie je v historiografii poddimenzované, natíska sa záver, že politika a propaganda si bez vedy vystačí veľmi dobre.

„tabu“, pomenovaním faktu existencie „oficiálnej línie“ pri interpretácii minulosti i vtedajšej súčasnosti, a so snahou odmietnuť takúto oficialitu. Zrejme aj v tomto ideovom pohybe možno hľadať korene záujmu o (vtedajšiu) históriu súčasnosti. Iná vec je, nakoľko možno istú mieru absencie takéhoto pohybu dnes, pripisovať analogickému vzťahu – bez toho, aby sme tento problém „odbili“ lacnými ideologickými floskulami o slobode a demokracii obľúbenými už dlhé desaťročia. Isté je, že skúmať históriu súčasnosti, vlastne ani nedáva (vedecký) zmysel, bez vymedzenia sa voči konštantnej snahe o jej oficiálnu interpretáciu. To je však téma pre iné skúmanie.

Literatúra

- ALMONND, G. A.: A Functional Approach to Comparative Politics. In: SUSSER, B. (ed): *Approaches to the Study of Politics*. New York: Macmillan, 1992. s. 209–270.
- ALTHUSSER, L.: Ideology and Ideological State Apparatuses. In: ALTHUSSER, L.: *Lenin and Philosophy and other essays*. New York: Monthly Review Press, 2001 (1971).
- DEUTSCH, K. W.: *Nervy vlády. Modely politické komunikace a řízení*. Praha: Svoboda, 1971.
- DINUŠ, P.: *Vyrovnávanie sa s minulosťou?* Bratislava: VEDA, 2010.
- EASTON, D.: *A Framework for Political Analysis*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1965a.
- EASTON, D.: *A System Analysis of Political Life*. New York: John Wiley & Sons, 1965b.
- GRESKOVITS, B.: *The Political Economy of Protest and Patience. East European and Latin American Transformation Compared*. Budapest: Central European University Press, 1998.
- HEYWOOD, A.: *Politické ideologie*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1994.
- KELLER, J.: *Úvod do sociologie*. Praha: SLON, 1992.
- MARCUSE, H.: *Jednôzrozmerný človek*. Praha: Naše vojsko, 1991.
- NOVOSÁD, F.: *Alchýmia dejín*. Bratislava: IRIS, 2004.
- MCQUAIL, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999.
- REICHEL, J.: *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: GRADA, 2009.
- ŘÍCHOVÁ, B.: *Přehled moderních politologických teorií*. Praha: Portál, 2000.
- RYCHLÍK, J.: *Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vztahy 1945–1992*. Bratislava, AEP, 1998.

Príloha

Zoznam originálnych titulov (zoraďené vzostupne podľa n1 – zastúpenie na jednotlivých vysokoškolských pracoviskách).

n1	n2	n3	rok	autor	názov, vydavateľ, miesto vydania
1	1	1	2005	GRONSKÝ, J.	Komentované dokumenty k ústavným dejinám Československa I. 1914 – 1945. Praha :

					Karolinum. 584 s. ISBN 80-246-1027-2.
1	1	1	2008	CSÉFALVAY, F. a kol.	Vojenské dejiny Slovenska V. 1939 – 1945. [b.m.] : Magnet Press. 288 s. ISBN 978-80-89169-16-0.
1	1	1	2010	KOVÁČ, D. a kol.	Slováci v prvej svetovej vojne 1914 – 1918: Pramene k dejinám Slovenska a Slovákov Xlb. Bratislava : Literárne informačné centrum. 359 s. ISBN 978-80-8119-027-8.
1	1	1	2001	BYSTRICKÝ, V. -DEÁK, L.	Od Mníchova k rozbitiu Česko-Slovenska. In: Slovensko v Československu 1918 – 1939. Bratislava : Veda, s. 199-239.
1	1	1	2001	KAMENEC, I. a	Politický systém a režim slovenského štátu v rokoch 1939 – 1945. In: Kamenec, Ivan. Hľadanie a blúdenie v dejinách. Bratislava : Kalligram, s. 63-81.
1	1	1	2001	LETZ, R.	Hlinkova slovenská ľudová strana. (Pokus o syntetický pohľad.) In: Slovenská ľudová strana v dejinách 1905 – 1945. Zost. R. Letz, P. Mulík, A. Bartlová. Martin: Matica slovenská, s. 12-108.
1	1	1	1999	BAKA, I.	Politický systém a režim Slovenskej republiky v rokoch 1939 – 1940. Bratislava : VHÚ. 322 s.
1	1	1	2002	PETRANSKÝ, I. A.	Katolícka cirkev v období prvej Slovenskej republiky. In: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov I. Zost. M. Lacko. Trnava : Katedra histórie FF UCM, s. 33-52.
1	1	1	2003	PODOLEC, O.	Postavenie obecnej samosprávy na Slovensku v rokoch 1938 – 1945. In: Historický časopis, roč. 51, č. 4, s. 647-668.
1	1	1	1992	KOVÁČ, D.	Nemecká strana na Slovensku. In: Politické strany na Slovensku

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	2005	PEKÁR, M.	1860 – 1989. Zost. L. Lipták. Bratislava : Archa, s. 231-234.
1	1	1	2006	SCHVARC, M.	Rusínska otázka na Slovensku v rokoch 1939 – 1945 a alternatívy jej riešenia. In: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov IV. Banská Bystrica : Katedra histórie FHV UMB; Ústav vedy a výskumu UMB, s. 292-302.
1	1	1	2011	HETÉNYI, M.	Vývoj a zmeny organizačnej štruktúry Deutsche Partei 1938 – 1945. In: Historický časopis, roč. 54, č. 3, s. 471-502.
1	1	1	2000	KAMENEC, I. b	(Zjednotená) Maďarská strana na Slovensku 1939 – 1945. Nitra : UKF. 308 s.
1	1	1	2006	PEKÁR, M. a	Holokaust na Slovensku – porovnanie osudov židovských a rómskych obyvateľov. Kamenec, I: Hľadanie a blúdenie v dejinách. Bratislava : Kalligram, s. 230-241.
1	1	1	2000	HRNKO, A.	Výber dokumentov k rómskej otázke na východnom Slovensku v rokoch 1942 – 1945. In: Annales historici Presovienses. Vol. 6/2006. Prešov : Universum, s. 309-331.
1	1	1	2000	KAMENEC, I. c	Zaraďovanie Slovenskej republiky so systému medzinárodných vzťahov (1939 – 1940). In: Slovenská republika (1939 – 1945). Zost. J. Bobák. Martin : Matica slovenská, s. 48.
1	1	1	2009	JABLONICKÝ, J.	Zahraničná politika slovenského štátu (1939 – 1945). In: Kamenec, I: Hľadanie a blúdenie v dejinách. Bratislava : Kalligram, s. 230-241.
					Z ilegality do Povstania. 2. dopl. vyd. Banská Bystrica : Múzeum SNP. 447 s.

1	1	1	2012	PAŽUROVÁ, H.	Východoslovenská armáda. Banská Bystrica : Múzeum SNP. 343 s.
					Reagencia obyvateľov Slovenska na politické a vojenské udalosti koncom druhej svetovej vojny.
1	1	1	1996	KAMENEC, I. a	In: Záverečná fáza 2. svetovej vojny a oslobodenie Slovenska. Zost. V. Štefanský. Bratislava : VHÚ MO SR, s. 93-99.
					Slovenská spoločnosť na sklonku 2. svetovej vojny. In: Československá historická ročenka 1996. Brno : Masarykova univerzita, s. 23-29.
1	1	1	1996	KAMENEC, I. b	
					Stav a problémy výskumu regionálnych dejín na Slovensku v rokoch 1989–2005. In: Československá historická ročenka 2006, s. 91-97.
1	1	1	2006	PEKÁR, M. b	
					Východné Slovensko ako regionálny fenomén. In: Historický časopis, 49, 2, s. 307 – 328.
1	1	1	2001	TAJTÁK, L.	
					Regionálne dejiny a dejiny regiónov. Prešov : Universum. 322 s.
1	1	1	2004	PEKÁR, M. - DERFIŇÁK, P. (eds.)	
					Východoslovenský slovník. Zv 1. Prešov : Universum. 625 s. (K tomu aj diskusia v HČ 1/2010.)
1	1	1	2002	HALAGA, O. R.	
					Svitanie na východ. Martin : Matica slovenská. 365 s.
1	1	1	2008	SEDLÁK, I.	
				ČAPLOVIČ, D. - ČIČAJ, V. - KOVÁČ, D. - LIP TÁK, L. - LUKAČKA, J..	Dejiny Slovenska, Bratislava: AEP.
1	1	1	2000		
				KOVÁČ, D.	Dejiny Slovenska, Praha: NLN.
1	1	1	2001		
				RUMAN, L. a kol.	Desivé dejiny. Nitra.
1	1	1	2010		
				PEŠEK, J. - BARNOVSKÝ, M.	Štátna moc a cirkvi na Slovensku 1948-1953. Bratislava.
1	1	1	1997		
				HLAVOVÁ, V.	Kulak triedny nepriateľ: „dedinský boháč“ v kontexte kolektivi zácie na Slovensku (1949-1960). Bratislava : SAV.
1	1	1	2010		

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	2010	KOVÁČ, D.	Dejiny Slovenska. Bratislava : SNG.
1	1	1	2011	TKADLEČKOVÁ, H. - SLNEKOVÁ, V. - KIČ- KOVÁ, A.	Úvod do politických dejín Eu- rópy (1871-1945): s prílohou dokumentov k medzinárodným vzťahom. Nitra.
1	1	1	2011	DUDEKOVÁ, G. a kol.	Na ceste k modernej žene. Brati- slava : Veda.
1	1	1	2008	BYSTRICKÝ, V. - RO- GULOVÁ, J.	Storočie škandálov: aféry v moderných dejinách Sloven- ska. Bratislava : ProHistoria.
1	1	1	2006	IVANIČKOVÁ, E. - SIMON, A. (eds.)	Ivaničková, Edita – Simon Attila (szerk.): Az 1956-os magyar forradalom és Szlovákia. Somor- ja, Fórum Kisebbségkutató Intézet
1	1	1	2007	MOLNNÁR, I. - SZAR- KA, L. (eds.)	Molnár Imre – Szarka László (szerk.): Otthontalan emlékezet. Komárom.
1	1	1	1990	HÁJEK, M. - RYŠÁNO- VÁ, J. a kol.	Svět a Československo ve 20. století. Praha, Horizont.
1	1	1	2002	ANGYAL, B.	Érdekvédelem és önszer- veződés. Fórum, Dunaszer- dahely.
1	1	1	2001	VADKERTY, K.	A kitelepítéstől a rezolvakizációig. Kalligram, Pozsony.
1	1	1	1998	TÓTH, L. (ed.)	A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története I-IV. (szerk): Tóth László, Ister, Bu- dapest.
1	1	1	2006	POPÉLY, Á.	A (cseh)szlovákiai magyarság történeti kronológiája 1944– 1992. Somorja, Fórum Kisebbségkutató Intézet.
1	1	1	2010	SIMON, A.	Egy rövid esztendő kisebbségben. A szlovákiai magyarok 1938-ban. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somor- ja.
1	1	1	2009	ŠPROCHA, B. - TIŠLIAR, P.	Štruktúry obyvateľstva Sloven- ska v rokoch 1919 – 1940.

1	1	1	2009	ŠVECOVÁ, A. - GÁBRŠ, T.	Bratislava, Infostat. Dejiny štátu, správy a súdnictva na Slovensku. Vydavateľstvo Gábriš.
1	1	1	1995	VOZÁR, J.	Samospráva banského robotníctva v stredoslovenskej banskej oblasti. Slovenský Archív 30, č. 2, s. 205-217.
1	1	1	2004	KUKLÍK, J. - NĚMEČEK, J.	Proti Benešovi! Česká a slovenská opozice v Londýne 1939-1945. Praha.
1	1	1	2008	FERENČUHOVÁ, B.	Francúzsko a slovenská otázka. Bratislava.
1	1	1	2008	SIDOR, K. - VNUK, F.	Andrej Hlinka 1864-1938. Bratislava.
1	1	1	2002	VADKERTY, K.	Maďarská otázka v Československu 1945-1948. Bratislava.
1	1	1	2007	PETRUŠ, P.	Československá zahraničná politika 1945-1992. Bratislava.
1	1	1	2010	PETRUŠ, P. (ed.)	Slovensko a Československo v XX. storočí.
1	1	1	2007	LACKO, M. (ed.)	Proti Poľsku. Odraz ťaženia roku 1939 v denníkoch a kronikách slovenskej armády.
1	1	1	2009	GUELTON, F. - BRAUD, E. - KŠIŇAN, M.	Milan Rastislav Štefánik v archívnych dokumentoch Historického úradu francúzskeho ministerstva obrany
1	1	1	1997	MARROU, H. I.	Teológia dejín. Trnava: Dobrá kniha.
1	1	1	2011	MANÁK, M.	Európska poradná komisia a diplomacia USA v rokoch 1943 – 1945. Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave 2011, 219 s.
1	1	1	2007	JUDT, T.	Povojnová Európa. História po roku 1945. Bratislava 2007, 841 s.
1	1	1	2012	PETRUŠ, P.	Vzťahy medzi ČSR a USA 1945 – 1948. Krakow - Trnava 2012, 179 s.

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	1994	PARTOS, G.	Studená vojna očami Východu a Západu. Bratislava 1994, 259s.
1	1	1	1991	ŠVORC, P.	Zrod republiky. (Dobové dokumenty, spomienky a stanoviská 1914–1918). Košice.
1	1	1	1992	TÓTH, D. (ed.)	Tragédia slovenských židov. Banská Bystrica.
1	1	1	2001	redakcia ČSHR	Protokoly. Materiály z konferencie: Židia v Československu. In: Česko-slovenská historická ročenka 2001. Brno.
1	1	1	1992	MANN, A. B. a kol.	Neznámi Rómovia. Bratislava.
1	1	1	2002	VAŠEČKA, M. a kol.	Čačipen pal Roma. Súhrnná správa o Rómoch na Slovensku. Bratislava.
1	1	1	1997	BARNOVSKÝ, M.	Niekoľko poznámok k stranícko-politickej štruktúre na Podkarpatskej Rusi. In: Česko-slovenská historická ročenka '97. Brno, s. 83-94.
1	1	1	2002	DANILÁK, M.; ŠVORC, P. - DANILÁK, M. - HEPPNER, H.	Podkarpatská Rus v politike susedných štátov (1918–1938). In: Peter Švorc – Michal Danilák – Harald Heppner (eds.): Veľká politika a malé regióny 1918-1939. Prešov-Graz .
1	1	1	2001	ŠVORC, P.	Židia na Podkarpatskej Rusi v československý štát v medzivojnovom období. In: Česko-slovenská historická ročenka 2001. Brno , s. 59-78.
1	1	1	2004	HÚ SAV	Historické štúdie 43. Bratislava: Historický ústav SAV.
1	1	1	2005	CAMBEL, S.	50. roky na slovenskej dedine. Najťažšie roky kolektívizácie. Prešov : Universum.
1	1	1	2005	ŠVORC, P. - HARBULOVÁ, L. - SCHWARZ, K. (eds.)	Národnostná otázka v strednej Európe v rokoch 1848 – 1938. Prešov : Universum.
1	1	1	2008	ŠVORC, P. - HARBULOVÁ, L. - SCHWARZ,	Cirkvi a národy strednej Európy (1800 – 1950). Prešov :

				K. (eds.)	Universum.
1	1	1	2007	BOTÍK, J.	Etnická história Slovenska. K problematike etnicity, etnickej identity, multietnického Slovenska a zahraničných Slovákov. Nitra.
1	1	1	2003	CAMBEL, S.	Hospodárske pomery v Slovenskom národnom povstaní. Banská Bystrica: Múzeum SNP.
1	1	1	1998	MANNOVÁ, E.	Meštianstvo a občianska spoločnosť na Slovensku 1900 – 1989. Bratislava.
1	1	1	2004	MÉSÁROŠ, J.	Zložité hľadanie pravdy o slovenských dejinách. Bratislava.
1	1	1	1999	COURTOIS, S. a kol.	Čierna kniha komunizmu. Bratislava: Agora.
1	1	1	1994	TKADLEČKOVÁ, H.	Úvod do politických dejín Európy (1871 – 1945). Bratislava.
1	1	1	1990	TKADLEČKOVÁ, H.	Všeobecné dejiny I. (1918-45). Bratislava: Filozofická fakulta UK.
1	1	1	2004	GABZDILOVÁ-OLEJNÍKOVÁ, S.-OLEJNÍK, M.	Karpatskí Nemci na Slovensku od druhej svetovej vojny do roku 1953. Bratislava.
1	1	1	2005	ŠMIGEL, M. - KRUŠKO, Š.	Opcia. Prešov.
1	1	1	1992	HUČKO, J. a kol.	Bratislava a počiatky slovenského národného obrodnenia: Dokumenty. Bratislava.
1	1	1	1997	KUTNAR, F. - MAREK, J.	Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Praha.
1	1	1	2006	SZIGETI, L. (ed.)	Slovenská o tázka dnes. Bratislava.
1	1	1	2004	ALBERTY, J.	Regionálna história nie je iba historiografia (so zreteľom na stredné Slovensko). In: Regionálne dejiny a dejiny regiónov. ed. M. Pekár - P. Derfiňák, Prešov: Universum. s. 93-108.
1	1	1	2006	KOVAČEVIČOVÁ, S.	K charakteristike vlastivedných monografií obcí ako zdroja poznania. In: Slovenský

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

					národopis, roč. 54, č. 3, s. 379-388.
1	1	1	1996	TIBENSKÝ, J.	Poctivá obec budmerická : Každodenný život slovenskej dediny na konci feudálnej éry. Budmerice : Rak.
1	1	1	2007	KLUBERT, T.	Obrnené jednotky v Slovenskom národnom povstaní. Nové Mesto nad Váhom : vlastným nákladom. 338 s.
1	1	1	0	Múzeum SNP	SNP v edícii múzea SNP
1	1	1	2008	MIČKO, P. a kol.	Historické špecifiká stredného Slovenska. Banská Bystrica. 270 s.
1	1	1	2007	MAJERIKOVÁ, M.	Vojna o Spiš. Spiš v politike Poľska v kontexte česko-slovensko-poľských vzťahov. Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku, 144 s.
1	1	1	2010	MAJERIKOVÁ, M.(ed.)	Nepokojná hranica. Krakov : Spolok Slovákov v Poľsku. 256 s.
1	1	1	2009	SEGEŠ, D.	Dvojkríž v siločiarach bieleho orla. Bratislava : VEDA, 530 s.
1	1	1	2003	HOMZA, M. -GLADKIEWICZ, M. (eds.)	Terra Scepusiensis. Levoča – Wrocław : Slovensko-poľská komisia humanitných vied Ministerstva školstva SR, Kláštorisko n. o. – Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, s.
1	1	1	1999	LIČKO, M. J.	Ako chuť cudzina. 1. Vyd. Bratislava : Kaligram.
1	1	1	2003	VARINSKÝ, V.	Jozef Vicen a Biela légia. 1. vyd., Banská Bystrica : FHV UMB Banská Bystrica. 119 s. 80-8055-844-2
1	1	1	1999	VARINSKÝ, V.	Činnosť slovenskej politickej emigrácie po roku 1945 – Slovenský revolučný odboj. In: Acta Universitatis Matthiae

					Belii, Sekcia spoločensko-vedná, č. 3, editor K. Frenal, Banská Bystrica : FHV UMB v Banskej Bystrici, s. 226 – 236. ISBN 80 – 8055 – 282 – 7
1	1	1	2001	VARINSKÝ, V.	Politické akcie Ferdinanda Ďurčanského za obnovu slovenskej štátnosti do roku 1948. In: Acta historica Neosoliensia, č. 4. editori K. Frenal, P. Martuliak, V. Varinský. Banská Bystrica : FHV UMB. s. 118 – 129.
1	1	1	1999	JELÍNEK, J. A.	Židia na Slovensku II. Bratislava.
1	1	1	2004	VESELÝ, D.	Dejiny kresťanstva a reformácie na Slovensku. Liptovský Mikuláš.
1	1	1	2004	DOLINSKÝ, J.	Cirkevné dejiny Slovenska.
1	1	1	1997	BARNOVSKÝ, M. - PEŠEK, J.	Štátna moc a cirkvi na Slovensku 1948 – 1953. Bratislava.
1	1	1	1999	KAPLAN, K.	Nebezpečná bezpečnosť. Brno.
1	1	1	2004	BARNOVSKÝ, M. - PEŠEK, J.	V zovretí normalizácie. Bratislava.
1	1	1	2008	HRONSKÝ, M. - PEK-NÍK, M.	Martinská deklarácia. Cesta slovenskej politiky k vzniku Česko - Slovenska. Bratislava .
1	1	1	2002	FABRICIUS, M. - SUŠKO, L. (eds.):	Jozef Tiso. Prejavy a články (1913-1938). Bratislava.
1	1	1	2007	FABRICIUS, M. - HRADSKÁ, K. (eds.)	Prejavy a články (1938 – 1944). Bratislava.
1	1	1	2007	LETZ, R. (ed.)	Dokumenty k procesu s katoľickými biskupmi Jánom Vojaňšákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdicom. Bratislava.
1	1	1	1990	PRECAN, V. (ed.)	Charta 77. 1977-1989. Od morálnej k demokratickej revolúcii. Bratislava.
1	1	1	1996	SOKOLOVSKÝ, L.	Prehľad dejín verejnej správy na území Slovenska I-III. Metodické centrum Bratislava.
1	1	1	1998	SIVÁK, F.	Dejiny štátu a práva na území Slovenska do roku 1918,

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	1991	BARTLOVÁ, A.	Bratislava. Andrej Hlinka, Bratislava: Obzor.
1	1	1	1997	BOTÍKOVÁ, M.-ŠVECOVÁ, S. - JAKUBÍKOVÁ, K.	Tradičie slovenskej rodiny. Bratislava: Veda.
1	1	1	2004	MICHALOVIČ, F. - VNUK, F. (eds.)	ČULEN, K.: Posledné posedenia. Martin. MS Kontakt nitrianskeho biskupa ThDr. Karola Kmeťku s politickým životom a jeho každodenné povinnosti. ČAS – Človek a spoločnosť Spoločenskovedný ústav SAV Košice, ročník 7, číslo 3, 2004.
1	1	1	2004	ČECHOVÁ, F.	Ludová strana a život slovenských katolíkov v procesoch sekularizácie (Príspevok k teoretickému a praktickému poznávaniu kolektívnych mentalít). In: SLOVENSKÁ LUDOVÁ STRANA V DEJINÁCH. Zbomník z vedeckej konferencie k stému výročiu Ludovej strany, (edit: R. Letz- P. Mulík) Martin, Matica slovenská, 2007 s. 336 - 361
1	1	1	2007	ČECHOVÁ, F.	Zbožný región - cirkevná škola. Z dejín Nitrianskej diecézy. Trnava.
1	1	1	2009	ČECHOVÁ, F. a kol.	Tragédia pezinských Židov v pamäti obyvateľov mesta. Pezinok.
1	1	1	2008	ČECHOVÁ, F.	Štát cirkvi a právo na Slovensku. Košice, UPJŠ.
1	1	1	2005	ČEPLÍKOVÁ, M.	Hlásal radostnú zvesť chudobným. Náčrt spirituality biskupa A. F. Colbrieho, 1863-1925 , Levoča: Polypress.
1	1	1	1998	ČIŽMÁR, M.	Československá zahraniční politika v roce 1936, I. d.: Praha: Karolinum.
1	1	1	2003	DEJMEK, J.	

1	1	1	1993	DOBAL, V.	Církyve a majetek. Praha: Občanský institut.
1	1	1	1999	DOLINSKÝ, J.	Cirkev a štát na Slovensku v rokoch 1918-1945, Trnava: Dobrá kniha.
1	1	1	1998	DUBOVSKÝ, J. M.	Akcja kláštoru, Martin, MS.
1	1	1	2005	HANAKOVIČ, Š.	Dejiny Spolku svätého Vojtecha Trnava: SSV.
1	1	1	2006	HERTEL, M.	Rozpory v HSES v 20. rokoch 20. storočia. In: Slovenská ľudová strana v dejinách 1905-1945. (edit.: Letz, R. - Mulík, P. - Bartlová, A.) Martin, Matica slovenská, 2006
1	1	1	1999	HRABOVEC, E.	Menovanie biskupov v kontexte bilaterálnych vzťahov medzi ČSR a Svätou stolicou. In: Československo 1918-1938. Osudy demokracie ve střední Evropě 2, (edit.: Valenta, J.-Voráček, E.-Harna, J.) Praha, HÚ AVČR.
1	1	1	1998	JUDÁK, V.	Kristova cirkev na ceste. Trnava SSV.
1	1	1	2006	KÁZMEROVÁ, L. - KATUNINEC, M.	Dilemy Karola Sidora, Bratislava: Kalligram.
1	1	1	1992	KÁZMEROVÁ, L.	Pohľad Karola Sidora na osobnosť Jozefa Tisu. In: Pokus o politický a osobný profil Jozefa Tisu. (edit.: V. Bystrický – Š. Fano), Bratislava, SAP.
1	1	1	2004	KOVÁČ, D. a kol.	Slovensko na začiatku storočia 1901-1914, Bratislava: Veda 2004, s. 33-74.
1	1	1	2003	MICHÁLEK, S. - KRAJČOVIČOVÁ, N. a kol. (eds.)	Do pamäti národa. Osobnosti slovenských dejín prvej polovice 20. storočia. Bratislava, Veda.
1	1	1	2000	PAŠTEKA, J. a kol.	Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska, Lúč, Bratislava
1	1	1	1998	PEROUTKA, F.	Budování státu, Lidové noviny, Praha.
1	1	1	2001	PETRANSKÝ, I. A.	Štát a katolícka cirkev na

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

					Slovensku 1945 -1946, Nitra: Garmond
1	1	1	2001	PETRÍK, B. (ed.)	Evanjelická encyklopédia Slovenska, Bratislava, vyd. BoPo pre Generálny biskupský úrad Evanjelickej cirkvi a v. na Slovensku 2001
1	1	1	2004	ŠROBÁR, V.	Oslobodené Slovensko, Bratislava: AEP.
1	1	1	2005	ŠUTAĽ, Š.	Nútené presídľovanie Maďarov do Čiech. Prešov: Univerzum.
1	1	1	1990	VAŠKO, V.	Neumlčená I, II. Praha: Zvon.
1	1	1	1998	VNUK, F.	Andrej Hlinka, tribún slovenského národa. Bratislava: THB, s.r.o.
1	1	1	1999	ŠKVARNA, D. -BARTL, J. - ČIČAJ, V.	Lexikón slovenských dejín. 2. doplnené vydanie, Bratislava.
1	1	1	2002	BROCK, P.	Slovenské národné obrodenie 1787 – 1847. K vzniku modernej slovenskej identity. Bratislava.
1	1	1	1994	KOREC, J. CH.	Cirkev v dejinách Slovenska. Bratislava.
1	1	1	2001	KOWALSKÁ, E.	Evanjelické a.v. spoločenstvo v 18. storočí. Bratislava.
1	1	1	2003	TIBENSKÝ, J. – URBANCOVÁ, V.	Slovensko očami Európy 900 – 1850. Bratislava.
1	1	1	1994	ŽUDEL, J.	Stolice na Slovensku. Bratislava.
1	1	1	1992	LIPSCHER, L.	Židia v slovenskom štáte 1939-1945. Banská Bystrica.
1	1	1	2003	PEŠEK, J.	Aktéri jednej éry na Slovensku 1948:1989: personifikácia politického vývoja. Prešov.
1	1	1	2004	PEŠEK, J.	V zovretí normalizácie. Bratislava.
1	1	1	2005	PEŠEK, J.	Slovensko na prelome 50. a 60. rokov. Bmo.
1	1	1	2002	ŽÁČEK, P.	ŠtB na Slovensku za „normalizácie“: agónia komunistickej moci v zvodkách tajnej polície. Bratislava.
1	1	1	1991	LIPTÁK, L. (ed.)	Politické strany na Slovensku

					1871- 1948. Bratislava.
1	1	1	1994	POLAKOVIČ, Š.	Naše korene v základoch Európy. Martin : Matica slovenská.
1	1	1	1990	ĎURICA, M. S.	Slovenský národ a jeho štátnosť. Bratislava : Alfa.
1	1	1	1996	ĎURICA, M. S.	Dejiny Slovenska a Slovákov. Bratislava : Media Trade - SPN.
1	1	1	2003	ĎURICA, M. S.	Dejiny Slovenska a Slovákov v časovej následnosti faktov dvoch tisícročí. Bratislava : Lúč.
1	1	1	2007	ĎURICA, M. S.	Priblížiť sa k pravde. Bratislava : Lúč.
1	1	1	2010	ĎURICA, M. S.	Národná identita a jej historický profil v slovenskej spoločnosti. Bratislava : Lúč.
1	1	1	1993	VNUK, F.	Neuveriteľné sprisahanie. Trenčín : Vydav. I. Štelcera.
1	1	1	2004	VNUK, F.	Stopäťdesiat rokov v živote národa. Bratislava : Lúč.
1	1	1	2005	TRUBINSKÝ, J.	Slovenský exil za suverenitu a štátnosť slovenského národa. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej.
1	1	1	2011	VONDRÁŠEK, V. - PEŠEK, J.	Slovenský poválečný exil a jeho aktivity 1945 - 1970. Mýty a realita. Bratislava : Veda.
1	1	1	1995	BORODÁČ, J.	Spomienky. Bratislava : Národné divadelné centrum, 344 s.
1	1	1	1995	GAŠPARÍKOVÁ - HORÁKOVÁ, A.	U Masarykovcov. Spomienky osobnej archivárky T. G. Masaryka. Bratislava : Academic Electronic Press - Ústav T. G. Masaryka - Historický ústav SAV, 303 s.
1	1	1	2005	KRIŠTOF-VESELÝ, F.	Moja cesta z piesňou. Bratislava : Q 111. 144 s.
1	1	1	1993	MEDRICKÝ, G.	Minister spomína. Bratislava : Litera, 348 s.
1	1	1	1994	URSÍNÝ, J.	Spomienky na Slovenské národné povstanie. Liptovský Mikuláš : Tranoscius, 124 s.

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	2007	BALÁŽ, A.	Hriešna Vydrica. Bratislava : Albert Marenčin Vydavateľstvo PT, 190 s.
1	1	1	1998	HULMANNOVÁ, M. (ed.)	GAŠPAR, J. Tido. Pamäti I. Bratislava : Spolok slovenských spisovateľov. 286 s.
1	1	1	2011	VAŠŠ, M. a	Stretnutia medzivojnovej slovenskej bohémy v kaviarňach a viechach pri víne. In Vinicola Carpathensis : (k 65. narodeninám univ. prof. PhDr. Jozefa Baďurika, CSc.). Bratislava : Stimul, s. 240 – 261.
1	1	1	2012	VAŠŠ, M.	Slovenská umelecká bohéma v európskom kultúrnom kontexte. In Studia Academica Slovaca, 41, s. 343 – 357.
1	1	1	1992	BÁTOROVÁ, M.	Roky úszkosti a vzopätia. Bratislava : causa editio.
1	1	1	1996	GACEK, M.	Surová býva vše pravda života. Denníkové zápisky z rokov 1937 - 1944. Dolný Kubín : Peter Huba.
1	1	1	2012	JAKSICSOVÁ, V. a	Presvedčenie alebo strach signatárov? Historicko-spoločenské pozadie vzniku protipovstaleckého "manifestu harby" z jesene roku 1944. In Romboid, 47, č. 2, s. 38 - 44.
1	1	1	2012	KAMENEC, I.	Lomnický manifest z augusta 1940. In: Romboid, 47, č. 2, s. 32-37.
1	1	1	1991	ŠKVARNA, D.	Irena Blühová. Martin : Osveta.
1	1	1	1996	URBAN, M.	Železompo železe. Bratislava : Slovenský spisovateľ.
1	1	1	1994	ZWEIG, S.	Svet včerajška. Spomienky Európana. Bratislava : PROMO International.
1	1	1	2006	BARTLOVÁ, A.	HSLŠ v roku 1935, bohatom na dôležité politické udalosti. In. Historický časopis, 54, č. 4, s. 631-652.

1	1	1	1991	HLINKA, A.	Zápisky z Mirova. Bratislava : Andrej.
1	1	1	2007	KRAJČOVIČOVÁ, N.	Emil Stodola. Džentlmen slovenskej politiky (1862-1945). Bratislava.
1	1	1	2009	LETZ, R. - MULÍK, P. a kol.	Pohľady na osobnosť Andreja Hlinku. Martin : Matica slovenská, s. 10-40.
1	1	1	2012	V AŠŠ, M. a	Dr. Jozef Buday a jeho reflexia slovenskej otázky v rokoch 1920 – 1939. In Štúdie k slovenským dejinám. Historiana nova II – 2011 – 2. [online] Bratislava : Stimul, s. 155-181.
1	1	1	2008	HODŽA, M. -ŠKULTÉTY, J.	Polemika o československom rozkole. Bratislava : Politologický odbor Matice slovenskej.
1	1	1	1999	KRAJČOVIČOVÁ, N.	Jeden či dva národy? Dilema slovenskej politiky po vzniku ČSR. In: Česko-slovenská historická ročenka 1999. Brno : s. 98-112.
1	1	1	2008	POLÁČKOVÁ, Z.	Národ v politike a diela Martina Rázusa. In: PEKNÍK, Miroslav (ed.). Martin Rázus – politik, spisovateľ a cirkevný činiteľ. Bratislava : VEDA, s. 179-194
1	1	1	1999	RYCHLÍK, J. b	Slovenská otázka v Československu. In: Politické vedy, 2, č. 3, s. 50-61.
1	1	1	2000	ŠEDIVÝ, I	„Idea štátu československého“ a otázky čechoslovakizmu. In: PEKNÍK, Milan (ed.). Pohľady na slovenskú politiku. Bratislava : VEDA.
1	1	1	1993	TOMČÍK, M.	Antinómia čechoslovakizmu ako kultúrneho fenoménu. In: Masarykova idea československé štátnosti ve světle kritiky dějin. Praha : 1993, s. 78-85.
1	1	1	2007	LAJČIAK, J.	Slovensko a kultúra. Bratislava: Q 111.

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	2012	OSYKOVÁ, L.	Volebné kampane politických strán na Slovensku počas 1. ČSR. Bratislava : VEDA.
1	1	1	2007	ŠKVARNA, D.	Zvláštna cesta Slovenska. Moderné slovenské dejiny a súčasná polarizácia slovenskej spoločnosti. In: Slovenská otázka dnes. Výber textov z časopisu OS 1997-2006. Bratislava : Kalligram, s. 254-262.
1	1	1	2010	ČERNÍK, V. - VICENÍK, J.	K niektorým metodologickým otázkam historického poznania. In: Historický časopis, roč. 58, 2010, č. 2, s. 193-211.
1	1	1	2005	ČERNÍK, V. - VICENÍK, J.	Zákon, explanácia a interpretácia v spoločenských vedách. Bratislava : Iris.
1	1	1	1993	DERRIDA, J.	Texty k dekonstrukci. Práce z let 1967 – 1972. Bratislava : Archa.
1	1	1	2010	FERIANCOVÁ, A. - GLEJTEK, M.	Prameň – jeho funkcia, význam, interpretácia a limity v historickom výskume. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.
1	1	1	2010	HUDEK, A.	Najpolitickejšia veda. Bratislava : Veda.
1	1	1	2005	LEDUC, J.	Historici a čas. Bratislava : Kalligram.
1	1	1	2011	MICHELA, M.	Strážcovia strateného času. Diskusie o dejinách a historici na Slovensku. In: Historický časopis, č. 4, 2011, s. 617 – 638.
1	1	1	2009	CSIBA, K.	Pamäť literatúry v medzivojnovnej literatúre 20. storočia. (T. J. Gašpar, J. R. Poničan). In: Slovenská literatúra, 56, 2009, č. 6, s. 19-24.
1	1	1	1995	HORÁKOVÁ-GAŠPARÍKOVÁ, A.	U Masarykovcov. Spomienky osobnej archivarčky T. G. Masaryka. Bratislava: 1995.
1	1	1	2009	HUČKOVÁ, D.	Literárne dielo ako dokument doby (Rok 1918 v Rázusovom románe Svety). In: Slovenská

1	1	1	2009	KAMENEC, I. a	literatúra. Niekoľko poznámok k reflexii politických a štátoprávných zvrátov zo slovenských dejín 20. storočia v kultúrnej, osobitne v literárnej obci na Slovensku. In: Pohľady na osobnosť Andreja Hlinku. Letz, Róbert - Mulík, Peter a kol
1	1	1	1997	ABELOVSKÝ, J. – BAJCUROVÁ, K.	Výtvarná moderna Slovenska. Maliarstvo a sochárstvo 1890 – 1949. Bratislava: 1997.
1	1	1	1994	ČULEN, K.	Slováci a Česi v štátnych službách ČSR. Trenčín: 1994.
1	1	1	2000	HALLON, L.	Podnikateľské aktivity slovenského finančného kapitálu v priemysle v rokoch 1918–1938. In: Historické štúdie, 2000, roč. 41, s. 199 – 211.
1	1	1	1991	KOVÁČ, D. a kol.	Muži deklarácie. Martin: 1991.
1	1	1	1997	MÁTHÉ, S.	25 postáv modernej slovenskej politiky. Bratislava: 1997.
1	1	1	1993	NIŽŇANSKÝ, E. a kol.	KTO bol kto za I. ČSR. Bratislava: 1993.
1	1	1	2000	ŠUCHOVÁ, X.	Podiel Slovákov v ústredných štátnych orgánoch v čase Hodžovho premiérstva. In: Historický časopis, 48, 2000, č. 4, s. 621-635.
1	1	1	2005	POLÁČKOVÁ, Z. (ed)	Slovensko – české vzťahy v kontexte strednej Európy. Bratislava 2005
1	1	1	2005	MAREK, P.	Cirkevní krize na počátku první Československé republiky /1918-1924/. Brno 2005.
1	1	1	1995	SKED, A.	Úpadek a pád habsburské říše. Praha 1995
1	1	1	2000	FURET, F.	Mínulosť jednej ilúzie. Esej o idey komunizmu v 20. storočí. Bratislava 2000
1	1	1	2000	PEŠEK, J.	Štátna bezpečnosť na Slovensku 1953 – 1970. Bratislava 2000.

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	1992	ČIRNA.LANTAYOVÁ, D.	Podoby česko- slovensko - maďarského vzťahu 1938-1949. Bratislava .
1	1	1	2004	PAŠTÉKOVÁ, J. a kol.	Poetika politika. Umenie a päťdesiate roky. Bratislava .
1	1	1	2001	MARUŠIAK, J.	Slovenská literatúra a moc v druhej polovici päťdesiatych rokov. Brno .
1	1	1	1994	CHOVANEC, J. -MO-ZOLÍK, P.	Historické a štátoprávne korene samostatnosti Slovenskej republiky. Bratislava.
1	1	1	1998	KOVÁČ, D. a kol. a	Kronika Slovenska 2. Slovensko v 20. storočí. Bratislava .
1	1	1	2000	LACINA, V.	Zlatá léta československého hospodárství/1918-1929/. Praha .
1	1	1	1992	BYSTRICKÝ, V.	Politické rozvrstvenie spoločnosti na Slovensku vo svetle obecných volieb roku 1938. Historický časopis, 1992, č. 4, s. 438-445.
1	1	1	1993	?	Malá vojna. Bratislava .
1	1	1	1991	BYSTRICKÝ, V. (ed.)	Slovensko v rokoch druhej svetovej vojny. Bratislava.
1	1	1	2000	CSÉFALVAY, F. -PÚČIK, M. (eds.)	Slovensko a druhá svetová vojna. Bratislava.
1	1	1	1994	BALÁŽOVÁ, E. -GRÁCOVÁ, G. (eds.)	Slováci v Maďarsku. Martin.
1	1	1	1992	ČARNOGURSKÝ, P.	14. Marec 1939. Bratislava.
1	1	1	1994	BÖHM, E.	Dr. E. Böhm: V šesťročnom zajatí. Spomienky na roky 1938-1945. Matica slovenská.
1	1	1	1997	HODŽA, M.	Federácia v strednej Európe. Bratislava.
1	1	1	2006	FERENČUHOVÁ, B. a kolektív	Slovensko a svet v 20. storočí. Kapitoly k 70. Narođeninám PhDr. Valeriána Bystrického, CSc. Bratislava : Prodama.
1	1	1	2008	IVANIČKOVÁ, E. a kolektív	Z dejín demokratických a totalitných režimov na Slovensku a v Československu v 20.

1	1	1	2009	KRAJČOVIČOVÁ, N.	storočí. Historik Ivan Kamenec 70. ročný. Bratislava : Prodama. Slovensko na ceste k demokracii. Bratislava : Prodama.
1	1	1	2009	PEKNÍK, M. a kol.	Slovenské národné povstanie 1944. Súčasť európskej protifašistickej rezistencie v rokoch druhej svetovej vojny. Bratislava : Veda.
1	1	1	2012	BYSTRICKÝ, V. - KOVÁČ, D. - PEŠEK, J. a kolektív	Kľúčové problémy moderných slovenských dejín 1848 – 1992. Bratislava : VEDA.
1	1	1	2003	MELANOVÁ, M. - PEKNÍK, M. (eds.)	Česká a slovenská spoločnosť v období normalizácie. Bratislava.
1	1	1	1993	RENNER, H. - SAMSON, I.	Dejiny Česko - Slovenska po roku 1945. Bratislava.
1	1	1	1998	ŠULC, Z.	Stručné dejiny ekonomických reforiem v Československu 1945 - 1995. Brno.
1	1	1	2003	PEŠEK, J. (ed.)	V tieni totality .Perzekúcie na Slovensku v začiatkoch komunistickej totality /1945 - 1953/. Bratislava.
1	1	1	2009	ŽATKULIAK, J. a kol.	November 1989. Medzník vo vývoji Slovenskej spoločnosti a jeho medzinárodný kontext. Bratislava.
1	1	1	1997	ŠKVARNA, D. a kol.	Lexikón slovenských dejín. Bratislava.
1	1	1	1990	TIGRID, P.	Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu. Praha.
1	1	1	2004	BOCKOVÁ, A.	Živá história, Bratislava.
1	1	1	2003	ZDECHOVANOVÁ, D.	Pamiatky okolo nás, Bratislava.
1	1	1	2001	NOLTE, E. - FURET, F.	Konfrontácia názorov. Bratislava.
1	1	1	1999	CSÁKY, M. - MANNOVÁ, E.	Kolektívne identity v strednej Európe v období moderny. Bratislava.
1	1	1	2010	IVANTIŠINOVÁ, T. - KODAJOVÁ, D. a kol.	Východná dilema strednej Európy. Bratislava.

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	1	1	1992	BRAXÁTOR, F.	Slovenský exil 68. Bratislava.
1	1	1	1998	CHOVAN-REHÁK, J. a kol. (eds.)	Slovenský povojnový exil. Martin.
1	1	1	1999	LIČKO, M. J.	Ako chuť cudzina. Bratislava.
1	1	1	2000	REPKA, V.	Rozhovory z diaľky. Martin.
1	1	1	2002	ŠPETKO, J.	Líšky kontra ježe. Slovenská politická emigrácia 1948–1989. Bratislava.
1	1	1	2008	MARUŠIAK, J.-SLÁDEK - K. - ZELENÁK, P. (eds.)	Integračné a dezintegračné procesy v strednej Európe v 20. storočí. Bratislava.
1	1	1	1992	TONKOVÁ, M.	Balkánske krajiny v období formovania východného bloku. In: KOL: Stredná a juhovýchodná Európa – sondy do vývoja v štyridsiatych ro- koch. Bratislava 1992., s.177-211;
1	1	1	1998	BARNOVSKÝ, M. - IVANIČKOVÁ, E (eds.)	Prvé povojnové voľby v strednej a juhovýchodnej Európe. Brati- slava.
1	1	1	1993	RENDEK, I. - KOMÍN- KOVÁ, Z. (eds.)	Cesty k trhovému hospodár- stvu, Ekonomický ústav SAV, Bratislava.
1	2	2	2002	AMSTRONG, K.	Islam. Slovart, Bratislava.
1	2	2	1994	BARNOVSKÝ, M. (ed.)	Slovenská otázka v dejinách Československa /1945 - 1992/. Bratislava.
1	2	2	1995	BARNOVSKÝ, M. (ed.)	Od diktatúry k diktatúre. Brati- slava.
1	2	2	2002	BEŇA, J.	Slovensko a Benešove dekréty. Bratislava.
1	2	2	1996	BOBÁK, J. (ed.)	Slovenský politický exil v zápase za samostatné Sloven- sko. Bratislava.
1	2	2	2000	BOBÁK, J. (ed.)	Slovenská republika /1939-1945/. Martin.
1	2	2	1991	DAHRENDORF, R.	Moderný sociálny konflikt. Archa, Bratislava.
1	2	2	2001	DILONG, R.	Mladosť z očistca. Životopis 1939 – 1942 (?). Bratislava : Petrus.

1	2	2	1996	ĎURČANSKÝ, F.	Pohľad na slovenskú politickú minulosť. Reedícia. Bratislava : Slovakia Plus.
1	2	2	1998	FERENČUHOV Á, B.	Dejiny medzinárodných vzťahov a slovenská historiografia. In. Historický časopis, roč 50, č. 1, s.90-101
1	2	2	1995	HALLON, E.	Industrializácia Slovenska 1918 – 1938. Bratislava : Veda.
1	2	2	2001	HOLEC, R.	Poslední Habsburgovci a Slovensko. Bratislava.
1	2	2	1990	KAPLAN, K.	Pravda o Československu 1945 – 1948. Praha.
1	2	2	2009	KILIÁNOVÁ, G. - KO-WALSKÁ, E. - KREKO-VIČOVÁ, E. (eds.)	My a tí druhí v modernej spoločnosti. Bratislava: Veda.
1	2	2	2006	KOHÚTOVÁ, M. - VOZÁR, J.	Hospodárske dejiny Slovenska (1526 – 1848). Bratislava : Veda.
1	2	2	2002	Komisia vláda SR pre analýzu udalostí 1967 – 1970.	Slovenská spoločnosť v krízových rokoch 1967 - 1970. Zborník štúdií I, II, III. Bratislava.
1	2	2	2001	KOVÁČ, D.	Szlovákia története. Kalligram, Pozsony.
1	2	2	1998	KOVÁČ, D. a kol.	Kronika Slovenska 1. Od najstarších čias do konca 19. storočia. Bratislava.
1	2	2	1994-1997	LETZ, R.	Slovensko v rokoch 1945 - 1948. Bratislava.
1	2	2	2004	LETZ, R. - BARNOVSKÝ, M.	Štruktúry moci na Slovensku 1948 – 1989. Prešov.
1	2	2	2008	MACH, A.	Z ďalekých ciest. Martin : Matiča slovenská.
1	2	2	2011	MACHO, P.	Milan Rastislav Štefánik v hlavách a srdciach. Fenomén národného hrdinu v historickej pamäti. Bratislava: Historický ústav SAV.
1	2	2	1998	MARSINA, R.	Historik Daniel Rapant. Život a dielo (1897–1988-1997). Martin.
1	2	2	2006	MEDVECKÝ, M. (ed.)	Posledné a prvé slobodné /?/

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

					voľby 1946, 1990.
1	2	2	2009	MÍČEV, S. a kol.	Slovenské národné povstanie 1944. Banská Bystrica : Múzeum SNP.
1	2	2	1996	NOVAK, M.	Filozofia slobody. Charis, Bratislava.
1	2	2	1991	OTČENÁŠ, M.	Čítanka k dejinám slovenskej historiografie. Košice.
1	2	2	2007	PEKÁR, M.	Východné Slovensko 1939 – 1945. Prešov : FF PU.
1	2	2	1999	PEŠEK, J. -SZOMOLÁNYI, S. (eds.)	November 1989 na Slovensku. Bratislava.
1	2	2	1996	PEŠEK, J. a	Štátna bezpečnosť na Slovensku 1948 – 1953. Bratislava.
1	2	2	1996	PEŠEK, J. b	V tieni totality. Politické perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 - 1953. Bratislava.
1	2	2	2009	PETRUF, P. (ed.)	Fontes Rerum Slovacarum I. Česko-Slovensko, Slovensko a Protektorát Čechy a Morava. Vývoj československých vzťahov v roku rozpadu spoločného štátu.
1	2	2	1999	PODRIMAVSKÝ, M. - KOVÁČ, D. (eds.)	Slovensko na začiatku 20. storočia. (Spoločnosť, štát a národ v súradniciach doby). Bratislava.
1	2	2	2008	SCHVARC, M. - HOLLÁK, M. - SCHRIFFL, D. (eds.)	„Tretia ríša“ a vznik Slovenského štátu. Dokumenty I. Bratislava : Ústav pamäti národa.
1	2	2	2010	SCHVARC, M. - SCHRIFFL, D. (eds.)	„Tretia ríša“ a vznik Slovenského štátu. Dokumenty II. Bratislava : Ústav pamäti národa.
1	2	2	2012	SIDOR, K.	Vatikánsky denník I, II.
1	2	2	2003	SIVÁK, J.	Z mojich pamätí. Martin : Matica slovenská.
1	2	2	2012	SLNEKOVÁ, V.	Úvod do medzinárodných vzťahov (1945-1962). Nitra: UKF.
1	2	2	2009	SOKOLOVIČ, P.	Hlinkova garda 1938 – 1945. Bratislava.
1	2	2	2004	ŠKVARNA, D.	Začiatky moderných

					slovenských symbolov. K vytváraní národnej identity od konca 18. storočia do polovice 19. storočia. Banská Bystrica: FHV UMB.
1	2	2	2005	ŠKVARNA, D. - SLADK, K.	Hľadanie novej podoby strednej Európy. Bratislava.
1	2	2	1997	ŠTEFANSKÝ, M. - ZÁGORŠEKOVÁ, M. (eds.)	Krízy režimov sovietskeho bloku v rokoch 1948 - 1989. Banská Bystrica.
1	2	2	1999	ŠUTAJ, Š.	Občianske politické strany na Slovensku v rokoch 1944-1948. Bratislava.
1	2	2	1999	ŠVORC, P. - HARBULOVÁ, L. (eds.)	Stredoeurópske národy na krížovatkách novodobých dejín 1848-1918. Prešov.
1	2	2	2002	ÚPN	Slovenská republika očami mladých historikov I-X.
1	2	2	1991	VNUK, F.	Mať svoj štát znamená život. Bratislava : Odkaz-Ozveny.
1	2	2	2009	ZELENÁK, P.	Slovenská politika medzi tradicionalizmom a modernou. In: PEKNÍK, Miroslav a kolektív. Ferdinand Juriga – ľudový smer slovenskej politiky. Bratislava : VEDA, s. 164-180.
1	2	2	1999	ŽATKULIAK, J. (ed.)	Národná rada v kontexte slovenských dejín. Bratislava.
1	3	3	2008	BYSTRICKÝ, V. - LETZ, R. - PODOLEC, O. (eds)	Vznik Slovenského štátu. 14. marec 1939. Spomienky aktérov historických udalostí. 2. diel. Bratislava : AEP.
1	3	3	2010	BYSTRICKÝ, V. - MICHELA, M. - SCHVARC, P. a kol.	Rozbitie alebo rozpad? Historické reflexie zániku Česko-Slovenska. Bratislava : VEDA.
1	3	3	2005	BYSTRICKÝ, V. - ROGULOVÁ, J. (eds.)	Storočie propagandy. Slovesko v osidlach ideológií. Bratislava.
1	3	3	1995	DEÁK, L. (ed.)	Slovensko a Maďarsko v rokoch 1918-1920. Matica slovenská .
1	3	3	2006	MIČKO, P.	Nemecký finančný kapitál a stredné Slovensko v rokoch 1939 - 1945. Banská Bystrica : Ústav

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

1	3	3	1999	NIŽŇANSKÝ, E.	vedy a výskumu UMB. Židovská komunita na Slovensku medzi československou parlamentnou demokraciou a slovenským štátom v stredo-európskom kontexte. Prešov.
1	3	3	2006	PEKNÍK, M. a kol.	Laco Novomeský : kultúrny politik, politik v kultúre. Bratislava : VEDA.
1	3	3	2010	PEKNÍK, M. a kol.	Dr. Ivan Dérer : politik, právnik a publicista. Bratislava : VEDA.
1	3	3	2012	PEKNÍK, M. a kol.	Dr. Vavro Šrobár : politik, publicista a národnoosvetový pracovník. Bratislava : VEDA.
1	3	3	2008	PEKNÍK, M. a kol. a	Dr. Milan Hoďža : politik a žurnalista. Bratislava : VEDA.
1	3	3	2008	PEKNÍK, M. a kol. b	Martin Rázus : politik, spisovateľ a kultúrny činiteľ. Bratislava : VEDA.
1	3	3	1996 – 2007	redakcia ČSHR	Česko-slovenská historická ročenka 1996–2006, Bmo 1996–2007.
1	3	3	1996	ŠVORC, P.	Zakliata krajina. Podkarpatská Rus 1918 – 1946. Universum, Prešov.
1	3	3	2007	ŠVORC, P.	Zakletá zem. Podkarpatská Rus 1918 – 1946. Praha : Lidové noviny.
1	3	3	1994	URBAN, M.	Na brehu krvavej rieky. Spomienky novinára. Bratislava : Slovenský spisovateľ.
1	3	3	2004	ŽÁRY, Š.	Bratislavský chodec. Bratislava : Vydavateľstvo PT.
1	4	4	2007	BYSTRICKÝ, V. - LETZ, R. - PODOLEC, O. (eds)	Vznik Slovenského štátu. 14. marec 1939. Spomienky aktérov historických udalostí. 1. diel. Bratislava : AEP.
1	4	4	2011	ŠUCHOVÁ, X.	Idea československého štátu na Slovensku 1918 – 1939 : protagonisti, nositelia, oponenti. Bratislava : Historický ústav SAV.

1	4	4	2003	ŠVORC, P.	Krajinská hranica medzi Slovenskom a Podkarpatskou Rusou v medzivojnovom období 1919 – 1939. Prešov.
1	5	5	1993	ČARNOGURSKÝ, P.	6. október 1938. Bratislava : VEDA.
1	5	5	2004	HULMANNOVÁ, M. (ed.)	GAŠPAR, T. J. Pamäti II. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov.
1	5	5	2010	ZEMKO, M.	Občan, spoločnosť, národ v pohybe slovenských dejín. Bratislava : Pro dama.
1	6	6	2012	FERENČUHOVÁ, B. - ROGULOVÁ, J. a kol.	Občianska spoločnosť a politická kultúra. Kapitoly z dejín Slovenska 1918 – 1938. Bratislava : Historický ústav SAV.
1	6	6	2012	JAKSICSOVÁ, V.	Kultúra v dejinách. Dejiny v kultúre. Moderna a slovenský intelektuál v siločiarach prvej polovice 20. storočia. Bratislava : VEDA.
1	7	7	2009	KAMENEC, I.	Spoločnosť, politika, historiografia : pokrivené (?) zrkadlo dejín slovenskej spoločnosti v dvadsiatom storočí. Bratislava : Pro dama.
1	8	8	2008	BYSTRICKÝ, V.	Od autonómie kvzniku Slovenského štátu. Bratislava : Pro dama.
1	8	8	2004	BYSTRICKÝ, V. - ZEMKO, M. (eds.)	Slovensko v Československu (1918 - 1939). Bratislava : VEDA
1	9	9	2011	VAŠŠ, M. b	Slovenská otázka v 1. ČSR (1918 - 1938). Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej.
2	2	4	2002	BARNOVSKÝ, M.	Prvá vlna destalinizácie a Slovensko. /1953 - 1957/. Brno.
2	2	4	1994	BYSTRICKÝ, V. - FANO, Š. (eds.)	Slovensko na konci druhej svetovej vojny. Bratislava.
2	2	4	1996	CAMBEL, S.	Slovenská dedina (1938 – 1944). Bratislava : SAP.
2	2	4	1992	CAMBEL, S. (ed.).	Dejiny Slovenska III. (od roku 1848 do konca 19. storočia).

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

2	2	4	1991	ĎURČANSKÝ, F.	Bratislava: VEDA. Biela kniha I- IV. diel. 1. vyd. Trenčín : Vydavateľstvo Ivan Štelcer.
2	2	4	1999	ĎURICA, M. S.	Slovenská republika 1939 - 1945. Bratislava : Lúč.
2	2	4	1992	KAMENEC, I. - PRE- CAN, V. - ŠKOR- VÁNEK, S.	Vatikán a Slovenská republika 1939-1945. Dokumenty. Brati- slava-Praha.
2	2	4	2002	KÁRNÍK, Z.	České země v éře První republi- ky (1918-1938), II., III., Praha. Libri
2	2	4	1998	KOVÁČ, D.	Dejiny Slovenska. Praha – Brati- slava.
2	2	4	2008	KOVÁČ, D. (ed.).	Slovensko v 20. storočí. Prvá svetová vojna 1914-1918. Brati- slava: VEDA.
2	2	4	2004	KOVÁČ, D. (ed.).	Slovensko v 20. storočí. Na začiatku storočia 1901-1914. Bratislava: VEDA.
2	2	4	2009	LONDÁK, M. - SIKORA, S. a kol.	Rok 1968 a jeho miesto v našich dejinách. Bratislava.
2	2	4	- 2002	PEKNÍK, M. a kol.	Milan Hodža, štátnik a politik. Bratislava.
2	2	4	1993	PETRUF, P.	Marshallov plán. Bratislava.
2	2	4	2011	PETRUF, P.	Zahraničná politika Slovenskej republiky 1939 - 1945. Bratislava : Historický ústav SAV.
2	2	4	1990	RAŠLA, A. - ŽABKAY, E.	Proces s dr. J. Tisom. Bratislava: Tatrapress.
2	2	4	1999	RYCHLÍK, J. a	Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vztahy III, AEP. Bratislava.
2	3	6	1992	?	Dejiny Slovenska IV. Bratislava.
2	3	6	1992	BYSTRICKÝ, V. (ed.)	Slovensko v politickom systéme Československa. SNR-HÚ SAV, Bratislava.
2	3	6	2008	BYSTRICKÝ, V. a kol.	Rok 1968 na Slovensku a v Československu. Bratislava, HÚ SAV,

2	3	6	2008	KAMENEC, I	Slovenský štát v obrazoch (1939 – 1945). Praha: Ottovo nakladateľstvá.
2	3	6	2005	KREKOVIČ, E. - MANNOVÁ, E. - KREKOVIČOVÁ, E. (eds.)	Mýty naše slovenské. Bratislava Academic Electronic Press.
2	3	6	2002	LONDÁK, M. - SIKORA, S. - LONDÁKOVÁ, E.	Predjarie. Politický, ekonomický a kultúrny vývoj na Slovensku v rokoch 1960 - 1967. Bratislava.
2	3	6	1997 - 2006	MARTULIAK, P. - FREMAL, K.	Dejiny Slovenska v rokoch 1914-1945. Vysokoškolské učebné texty. Banská Bystrica.
2	3	6	2008	PODOLEC, O. (ed.)	Február 1948 a Slovensko. Bratislava.
2	3	6	1991	SIDOR, K.	Takto vznikol Slovenský štát. Bratislava.
2	3	6	2000	SMOLÍKOVÁ, G. - SMOLÍK, P. - MIKLOŠKO, F. (eds.)	Zločiny komunizmu na Slovensku I-II. 1948-1989. Prešov.
2	3	6	1994	TEREN, Š. (ed)	Národohospodár Peter Zafko spomína. Liptovský Mikuláš: Transcius.
2	4	8	2003	BREZOVÁKOVÁ, B. a kol.	Krátke dejiny Slovenska. Bratislava.
2	4	8	1998	DEÁK, L. (ed.)	Viedenská arbitráž. I. Bratislava.
2	4	8	1991	KOVÁČ, D.	Nemecko a nemecká menšina na Slovensku/1871-1945/. Bratislava.
2	4	8	2010	SIDOR, K.	Denníky 1930 – 1939. Bratislava: Ústav pamäti národa.
2	4	8	2002	TISO, J.	Prejavy a články (1913-1938). Zv. I. Bratislava : AEP.
2	5	10	2010	BARTLOVÁ, A.	Túžby, projekty, realita. Slovensko v medzivojnovom období. Bratislava : Pro dama.
2	5	10	1997	KOVÁČ, D.	Slováci – Česi – dejiny. Bratislava : AEP.
2	5	10	2012	LETZ, R.	Slovenské dejiny V. 1938 – 1945. Bratislava : Literárne informačné centrum.
2	5	10	2007	TISO, J.	Prejavy a články (1938 - 1944).

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

					Zv. II. Bratislava : AEP.
					Od osmičky k osmičke. Premeny slovenskej spoločnosti v rokoch 1918 – 1938. Bratislava : Historický ústav SAV.
2	7	14	2009	ROGULOVÁ, J. a kol.	
2	9	18	1997	CHMEL, R. (ed.)	Slovenská otázka v 20. storočí. Bratislava : Kalligram.
3	3	9	1992	BYSTRICKÝ, V.-FANO, Š. (eds.)	Pokus o politický a osobný profil Jozefa Tisu. Bratislava, SAP.
3	3	9	-	1999	
3	3	9	2006	ĎURICA, M. S.	Jozef Tiso 1887- 1947. Životopisný profil. Bratislava. Lúč.
3	3	9	1990	JABLONICKÝ, J.	Povstanie bez legiend. Bratislava.
3	3	9	-	1998	
3	3	9	2001	KAMENEC, I	Tragédia politika, kňaza a človeka. /Dr. Jozef Tiso 1887-1947/. Bratislava.
3	3	9	-	1999	
3	3	9	2001	KORČEK, J.	Slovenská republika 1943-1945. Bratislava.
3	3	9	2003	MANNOVÁ, E. (ed.)	Krátke dejiny Slovenska. Bratislava: AEP.
3	3	9	1993	ŠUTAĽ, Š.	Maďarská menšina na Slovensku v rokoch 1945-1948. Bratislava.
3	4	12	2008	LACKO, M. a	Slovenské národné povstanie 1944. Bratislava : Slovart.
3	4	12	2006	LETZ, R.-MULÍK, P. - BARTLOVÁ, A. (eds.)	Slovenská ľudová strana v dejinách 1905 – 1945. Martin.
3	4	12	1993	ŠOLC, J.	Slovensko v českej politike. Banská Bystrica; Bratislava.
3	4	12	1994	ŠPETKO, J.	Slovenská politická emigrácia v 20. storočí. Praha.
3	5	15	2001	HÖENSCH, J. K.	Slovensko a Hitlerova východná politika. Bratislava : VEDA.
3	5	15	1998	HRONSKÝ, M.	Boj o Slovensko a Trianon 1918 – 1920. Bratislava.
3	5	15	2000	KAMENEC, I. d	Hľadanie a blúdenie v dejinách. Bratislava.
3	5	15	1998	PEŠEK, J.	Odvrátená tvár totality. Politic-

					ké perzekúcie na Slovensku v rokoch 1948 - 1953. Bratislava.
3	6	18	1993	BARNOVSKÝ, M.	Na ceste k monopolu moci. Mocenskopolitické zápasy na Slovensku v rokoch 1945-1948. Bratislava.
3	6	18	1999	LIPTÁK, E.	Storočie dlhšia ako sto rokov. Bratislava, Kaligram.
3	7	21	1991	DEÁK, L.	Hra o Slovensko : Slovensko v politike Maďarska a Poľska v rokoch 1933 – 1939. Bratislava.
3	9	27	2012	FERENČUHOVÁ, B. - ZEMKO, M. (eds.).	Slovensko v 20. storočí. V medzivojnovom Československu 1918-1939. Bratislava: VEDA.
3	9	27	2000	PEKNÍK, M. a kol.	Pohľady na slovenskú politiku. Bratislava : Veda.
4	5	20	2008	LACKO, M. b	Slovenská republika 1939-1945. Bratislava: Perfekt.
4	6	24	1998	BARNOVSKÝ, M. - BEŇKO, J. (eds.) a	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti I. Bratislava.
4	8	32	2004	LETZ, R. - PEŠEK, J. (eds.)	Štruktúry moci na Slovensku 1948-1989. Prešov.
4	9	36	1998	BARNOVSKÝ, M. - BEŇKO, J. (eds.) b	Dokumenty slovenskej národnej identity a štátnosti. Zv. II. Bratislava : Nár. lit. centrum.
5	5	25	1991	KAMENEC, I	Po stopách tragédie. Bratislava : Archa.
5	7	35	1992	KAMENEC, I	Slovenský štát (1939-1945). Anomal, Praha.
5	10	50	2010	LETZ, R.	Dejiny Slovenska IV. 1914-1938. Bratislava: Literárne informačné centrum.
5	10	50	1992	LIPTÁK, E. (ed.)	Politické strany na Slovensku. Bratislava, Archa.
6	12	72	2004	ZEMKO, M. - BYSTRICKÝ, V. (eds.).	Slovensko v Československu 1918-1939, Bratislava: VEDA.
7	17	119	-	LIPTÁK, E.	Slovensko v 20. storočí. Bratislava: Kalligram.
8	9	72	1998	RYCHLÍK, J.	Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenské vztahy 1945-

Z čoho sa učia najnovšie dejiny na našich vysokých školách?

9 14 126 1997 RYCHLÍK, J.

1992. Bratislava.

Češi a Slováci ve 20.století.
Česko-slovenské vztahy 1914-
1945, Bratislava: AEP.